

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2012 m. metinė augimo apžvalga“

(COM(2011) 815 galutinis)

(2012/C 143/12)

Pranešėjas **David CROUGHAN**

2011 m. lapkričio 23 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos Komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2012 m. metinė augimo apžvalga“

COM(2011) 815 final.

2011 m. gruodžio 6 d. Komiteto biuras pavedė „Europa 2020“ iniciatyviniam komitetui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 478-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. vasario 22–23 d. (2012 m. vasario 22 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė David CROUGHAN ir priėmė šią nuomonę 171 nariui balsavus už, 19 – prieš ir 21 susilaikius.

IVADAS

- i Šiame nuomonės projekte, parengtame ruošiantis pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikimui, pateikiamos pastabos dėl Komisijos 2012 m. metinės augimo apžvalgos (toliau – MAA).
- ii Šia MAA pradedamas 2012 m. Europos ekonomikos valdymo semestras, kuris taip pat yra pirmasis Europos semestras, kuriam taikoma sutarta teisinė sustiprinto ekonomikos valdymo sistema (šešių teisės aktų rinkinys).
- iii MAA nurodyta, kokie, Komisijos manymu, turi būti artimiausių 12 mėnesių ES prioritetai ekonomikos ir biudžeto politikos bei augimo ir užimtumo skatinimo reformų pagal strategiją „Europa 2020“ srityse. Jei kovo mėn. Europos Vadovų Taryba šiuos prioritetus patvirtins, valstybės narės turės į juos atsižvelgti savo nacionalinėje politikoje ir biudžetuose.
- iv Šios nuomonės projekto **I dalyje** pateikiamos pastabos dėl **bendrų su MAA susijusių klausimų**, tai yra: dėl joje skiriamo dėmesio ekonomikos augimui, fiskaliniam konsolidavimui ir reformų, kurias sutarta vykdyti per Europos semestrą, įgyvendinimui, taip pat dėl organizuotos pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dalyvavimo MAA procese reikšmės.
- v **II dalyje** apibendrinamos **konkrečios pastabos ir rekomendacijos dėl įvairių ES politikos sričių**. Jose visapusiškai atsižvelgiama į Komisijos MAA pasiūlytus penkis prioritetus: vykdyti diferencijuotą augimą skatinantį fiskalinį konsolidavimą, atkurti įprastą skolinimą ekonomikai, skatinti augimą ir konkurencingumą, spręsti nedarbo problemą ir krizės sukeltas socialines pasekmes, modernizuoti viešąją administraciją. Šios pastabos išdėstytos įvairiose anksčiau

priimtose EESRK nuomonėse, jomis papildoma 2011 m. kovo mėn. priimta Komiteto pozicija dėl 2011 m. MAA ⁽¹⁾.

- vi Šiuo nuomonės projektu taip pat pratęsiama nuomonė dėl Europos 2011 m. semestro, kurią Komitetas priėmė 2011 m. gruodžio mėn. ⁽²⁾

I DALIS

EESRK PASTABOS RENGIANČIAMS PAVASARIO EUROPOS VADOVŲ TARYBOS SUSITIKIMUI

Kitaip nei per ankstesnius Europos Vadovų Tarybos susitikimus Sąjunga privalo parodyti, kad yra politiškai pajėgi įveikti skolos krizę imdamasi ambicingų, pasitikėjimui sugrąžinti pakankamų priemonių. Viena iš šių priemonių – daug didesnis dėmesys augimui.

A. IVADAS

1. Komisija 2012 m. MAA parengė **sudėtingu laikotarpiu**: Sąjunga išgyvena sunkiausią per savo istoriją finansų, ekonomikos, socialinę ir pasitikėjimo krizę. Krizės pasekmės jaučiamos daugelyje sričių: namų ūkiai ir įmonės patiria sunkumų, auga jaunimo ir ilgalaikis nedarbas, didėja asmenų, kuriems gresia skurdas ir atskirtis, skaičius, auga mūsų visuomenės susirūpinimas, kyla didesnio nacionalizmo ir populizmo rizika.

2. **Didžiulį Komiteto susirūpinimą kelia nepakankamas išsipareigojimų**, dėl kurių susitarta per Europos semestro procesą, **įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu**. Kaip niekad anksčiau reikia, kad ES parodytų, jog gali imtis veiksmingų

⁽¹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Metinės augimo apžvalgos. „Visapusiško ES atsako į krizę spartinimas“, COM (2011) 11 final, OL C 132, 2011 5 3, p. 26–38.

⁽²⁾ EESRK nuomonė „Pirmojo Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro užbaigimas: 2011–2012 m. nacionalinės politikos gairės“, OL C 43, 2012 2 15, p. 8–12.

priemonių ir ambicingai atremti dabartinius iššūkius, kad susigrąžintų vartotojų bei investuotojų pasitikėjimą. Jei **Europos institucijos ir valstybės narės nesiims ryžtingų veiksmų ir veiksmingai neįgyvendins reformų**, Europai gresia ilgalaikė augimo krizė, didės skirtumai, dėl to euro zonai ir toliau bus daromas spaudimas.

3. Kadangi 2012 m. Europos semestro procesas pradedamas daug **mažesnio augimo prognozėmis** ir didele nuosmukio tikimybe, Komitetas apgailėstauja, kad **2011 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybai** nepavyko sugrąžinti tikėjimo ir pasitikėjimo Europos Sąjungos valdymu, kuris per pastaruosius aštuoniolika mėnesių po kiekvieno Europos Vadovų Tarybos susitikimo laipsniškai vis mažėjo. Dėl akivaizdaus Europos Vadovų Tarybos nenoro pripažinti MAA atskleistas giliai iššaknijusias problemas ir toliau taikomos politikos priemonės, kuriomis viso pasaulio vyriausybės ir investuotojai ir ypač Europos piliečiai, nepakankamai pasitiki.

4. Komitetas mano, kad iki šiol siūlytos valstybės skolos ir su ja susijusios finansų krizės **padarinių šalinimo priemonės** yra **dalinės**, tad gali būti, kad kai kurios stipriai išsiskolinusios šalys dėl to negalės dalyvauti rinkose ilgiau nei planuota ir gali kilti didelė rizika, kad neigiami padariniai išplis į kai kurias didesnes valstybes nares. Vis dar esama tikimybės, kad Graikijoje išipareigojimų nevykdymas bus nevaldomas; tai gali turėti rimtų neigiamų padarinių kitoms šalims, kurios turi su valstybės skola susijusių problemų, ir gali sukelti įvykių gaudinę, kurie stipriai paveiktų ne tik Europos, bet ir pasaulio ekonomiką. Europos Sąjunga nerado būdo, kaip savo ekonomine jėga, kurios ji neabejotinai turi, apsaugoti sunkumų patiriančias valstybes nares nuo neigiamų finansinių veiksnių; dėl to pasaulio rinkos labai silpnina Europos sistemą, pasinaudodamos struktūriniu jos susiskaidymu. Todėl problema yra daugiau politinė negu ekonominė.

5. Komitetui kelia susirūpinimą, kad dėl tos priežasties augantis netikrumas daro **žalingą poveikį** Sąjungos **realiajai ekonomikai**: mažėja investicijos, gamybos apimtis ir užimtumas, nes investuotojai ieško saugesnių „uostų“ ir net rengia planus tam atvejui, jei euro zona žlugtų, sukeldama bauginančių padarinių visame pasaulyje.

6. Iš patirties, įgytos per ankstesnes Europos integracijos krizes, matyti, kad Europa geba rasti sprendimus. Komitetas ragina Europos institucijas ir valstybes nares sukaupti **politinę drąsą ir įžvalgą** ir remti glaudesnę integraciją, ekonomikos ir investicijų augimą, nes dabar tai yra vienintelis galimas būdas įveikti krizę.

7. ES privalo vietoj dabartinių nepaprastųjų nevieningų priemonių krizei įveikti imtis pažangesnių veiksmų, priimti **ilgalaičius sprendimus**, kaip įvykdyti struktūrinius šios krizės iškelto uždavinius ir taip užtikrinti ilgalaikę europiečių gerovę. Tam būtina kurti europines apsaugos nuo tolesnių neigiamų veiksnių priemones, sunkioje padėtyje esančios šalims duoti laiko atsigausti, pradėti taikyti konkrečias papildomas priemones Europos ekonomikos augimui paspartinti.

8. Už būtinas priemones, kuriomis Europa galėtų patikimai valdyti skolos krizę, ne mažiau svarbi **glaudesnė fiskalinė sąjunga**. Komitetas palankiai vertina tai, kad Europos semestro procese numatyta daug griežtesnė valstybių narių biudžeto politikos ir išipareigojimų, kuriuos valstybės narės turi prisiimti pagal fiskalinį susitarimą, priežiūra, nors ir reikia pabrėžti, kad būtina išanalizuoti tokių priemonių socialinį poveikį. Vis dėlto pagal naująją Europos ekonomikos valdysenos struktūrą turi būti išsaugotas socialinių partnerių savarankiškumas ir laisvė sudaryti kolektyvines sutartis.

9. Komitetas taip pat pakartoja, kad visapusiškai remia bendrą **strategiją „Europa 2020“**, kurioje išdėstyta pozityvi ateities vizija ir nuoseklus ilgalaikių pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo užtikrinimo reformų planas. Jis taip pat primena, kad reikia išsaugoti tinkamą ekonominių, užimtumo ir socialinių strategijos aspektų pusiausvyrą.

10. Didžiulį Komiteto susirūpinimą kelia tai, kad **Bendrijos metodas**, kurį iš esmės taiko labai nedaug valstybių narių, **silpnėja** ir užleidžia vietą tarpvyriausybiniam metodui, – tai irgi nulėmė ribotą atsakomųjų politinių priemonių pobūdį. Iš dalies dėl to, kad Bendrijos institucijoms teko antraeilis vaidmuo palyginti su per pastaruosius dvejus metus pradėtu taikyti tarpvyriausybinio metodu, Europos Sąjungai aktualios problemos buvo sprendžiamos atsižvelgiant ne į Sąjungos, o į atskirų valstybių narių interesus ir politinius poreikius.

11. Komitetas pažymi, kad ne vėliau kaip per penkerius metus nuo Sutarties dėl EPS stabilumo, koordinavimo ir valdysenos, dėl kurios sausio 30 d. susitarė 25 valstybės narės, išgaliojimo, įvertinus šios sutarties įgyvendinimo patirtį reikės imtis reikiamų veiksmų ir **pagrindines šios sutarties nuostatas įtraukti** į Europos Sąjungos teisinę sistemą. Todėl Komitetas ragina tas šalis, kurios nusprendė nedalyvauti tarpvyriausybiniame sutarties rengimo procese ⁽³⁾, dar kartą apsvarstyti savo poziciją šiuo klausimu.

12. Komitetas pritaria **tvirtam Europos Komisijos vaidmeniui** ir ragina ją pateikti ryžtingus pasiūlymus, o **Europos Parlamentą** – **visapusiškai dalyvauti** Europos semestro procese, kad šis būtų skaidresnis ir legitimesnis.

13. Komitetas dėkoja, kad Komisija 2012 m. MAA paskelbė 2011 m. lapkričio mėn. pabaigoje, anksčiau nei buvo iš pradžių planuota. Nors laiko liko nedaug, EESRK galėjo aptarti MAA, pasikonsultuoti su nacionalinių Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir (arba) panašių institucijų tinklu ir parengti šią nuomonę prieš pavasario Europos Vadovų Tarybai priimant sprendimą dėl metinių prioritetų.

⁽³⁾ Jungtinė Karalystė ir Čekija.

B. TINKAMAS DĖMESYS AUGIMUI

14. Komitetas mano, kad 2012 m. MAA palyginti su anksčiau MAA yra keletu aspektų geresnė.

15. Komitetas palankiai vertina bendrą dėmesį augimui ir džiaugdamasis pažymi, kad 2012 m. MAA atsižvelgta į daugelį ankstesnėje EESRK nuomonėje dėl 2011 m. Metinio augimo apžvalgos⁽⁴⁾ iškeltų idėjų.

16. EESRK pabrėžia, kad jei **augimo tempas nebus pakankamas, valstybės skolos krizės įveikti nepavyks**, ypač sunkioje padėtyje esančiose šalyse. Jei augimui būtų skiriama mažai dėmesio, daugelyje Sąjungos šalių kiltų didelė ekonomikos nuosmukio, o kai kuriose šalyse – sąstingio, rizika.

17. MAA pripažįstama, kad **finansų rinkose** valstybių narių valdžios sektoriaus skolos tvarumas vertinamas pagal ilgalaikio augimo perspektyvas, jų gebėjimą priimti ilgalaikius sprendimus dėl struktūrinių reformų ir jų išsipareigojimą didinti konkurencingumą.

18. Komitetas pritaria MAA teiginiui, kad visų ES valstybių narių augimo perspektyvos priklauso nuo **ryžtingų veiksmų valstybės skolos krizei įveikti ir tvirtos ekonominės politikos įgyvendinimo**, ir kad pernelyg daug laiko ir energijos politiniu lygmeniu skiriama neatidėliotoms priemonėms, bet nepakankamai laiko skiriama politikos pokyčiams, kuriais būtų atkurtas didesnis mūsų ekonomikos augimas, įgyvendinti.

19. Komitetas visiškai pritaria tam, kad tuo pat metu dėmesį reikia sutelkti į augimą trumpuoju laikotarpiu skatinančias reformos priemones ir į tinkamą vidutinės trukmės laikotarpio augimo modelį.

20. Komitetas pakartoja, kad trys pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo aspektai yra tarpusavyje susiję ir vienas kitą papildoma. **Ne mažiau dėmesio** reikia skirti ekonominiams, socialiniams ir aplinkos aspektams.

21. Augimas privalo derėti su kitais Lisabonos sutartyje įtvirtintais tikslais, tarp jų – su tikslu siekti žmonių gerovės. Būtiną vykdymą turėtų būti vertinama kaip **galimybę** pasukti savo gyvenimus tvaresniu keliu.

22. Augimą skatinančių reformų svarbą reikia pabrėžti **visose** valstybėse narėse.

23. Specifinė penkių ES valstybių narių⁽⁵⁾ padėtis – TVF finansinės paramos programos

23.1 Komitetas mano, kad Komisija ir Taryba teikdamos išsamias konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas turėtų

⁽⁴⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Metinės augimo apžvalgos. „Visapusiško ES atsako į krizę spartinimas“, COM (2011) 11 final, OL C 132, 2011 5 3, p. 26–38.

⁽⁵⁾ Graikija, Airija, Latvija, Portugalija ir Rumunija.

toliau skatinti, kad valstybės narės planuotų ir įgyvendintų ilgalaikio augimo politiką. Komitetas apgailestauja, kad 2011 m. **penkioms valstybėms narėms, kurios gauna ES ir TVF finansinę paramą**, vienintelė rekomendacija buvo toliau įgyvendinti sprendimuose, pagal kuriuos joms skiriama finansinė parama, numatytas priemonės.

23.2 Komitetui dabar **kelia nerimą** Komisijos sprendimas, kad iš šių penkių šalių neturėtų būti reikalaujama dalyvauti rengiantis **antrajam 2012 m. NRP etapui**. EESRK pripažįsta, kad dauguma NRP vykdomos tose pačiose srityse ir kad šios šalys savo nacionalinius tikslus siūlo pagal strategiją „Europa 2020“. Vis dėlto taip šios šalys nedalyvauja naujame valdymo procese, kuris sudaro strategijos „Europa 2020“ esmę ir buvo sumanytas tam, kad reformomis būtų pasiekta reikiama ekonominė konvergencija ir būtų įgyvendinta geriausia praktika. Visų pirma taip piliečiai ir socialiniai partneriai nacionaliniu lygmeniu negalės dalyvauti NRP įgyvendinime ir peržiūroje. Tai prieštarauja 2011 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadoms, kad nacionaliniai parlamentai, socialiniai partneriai ir kiti suinteresuotieji subjektai turi visapusiškai dalyvauti įgyvendinant naująjį Europos semestro modelį.

24. Investicijos į augimą – ypatingas uždavinys dabartinėmis sąlygomis

24.1 Komitetas supranta, kad tinkamas augimo priemonės numatyti gali būti ypač **sunku**. Dabartinė augimo požiūriu sunki ES padėtis susiklostė ne vien dėl krizės, bet ir dėl kitų problemų, kurios veikia ES ekonominius rezultatus, pavyzdžiui, dėl konkurencingumo praradimo, globalizacijos, išteklių (energijos, igūdžių ir pan.) stokos, klimato kaitos ir gyventojų senėjimo.

24.2 Norint pasiekti strategijos „Europa 2020“ tikslus prireiks **nemažų investicijų**, pavyzdžiui, į IRT, tradicinę ir naują infrastruktūrą, MTTP ir inovacijas, švietimą, igūdžius, energijos vartojimo efektyvumą. Investicijos į ekologišką ekonomiką paskatins inovacijas ir naujų produktų paklausą, kuri padidins augimą, kartu prisidėdama prie pasaulio ekonomikos tvarumo.

24.3 Griežto taupymo laikmečiu tai ypač sunkus uždavinys. Vis dėlto tokios viešojo sektoriaus investicijos nacionaliniu arba Europos lygmeniu pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo tikslams siekti yra reikšmingos ir gali padaryti svarbų **sverto poveikį**, paskatindamos papildomas privačias investicijas.

24.4 Komitetas mano, kad Sąjunga turi **daugiau investuoti į projektus**, kuriais skatinami struktūriniai pokyčiai ir kurie padeda išsaugoti tvarų valstybių narių ekonomikos augimą. Tie projektai turėtų atitikti strategijos „Europa 2020“ tikslus – tai, pavyzdžiui, galėtų būti ilgalaikiai infrastruktūros projektai, kurie yra aktualūs pagrindinių visuomenės interesų požiūriu ir gali atnešti pajamų.

24.5 Šiomis aplinkybėmis Komitetas visiškai pritaria **strategijos „Europa 2020“ projektų obligacijų iniciatyvai** ⁽⁶⁾, pagal kurią būtų finansuojami didelės apimties infrastruktūros projektai energetikos, transporto ir IRT srityse. Tai būtų naudinga projektų obligacijų rinkoms, padėtų atskiriems projektų vykdytojams pritraukti ilgalaikio skolos finansavimo iš privačiojo sektoriaus.

24.6 Komitetas mano, kad Europos lygmeniu reikia labiau stengtis skatinti investicijas. Turimos struktūrinių fondų lėšos turi būti panaudotos konkurencingumui stiprinti ir augimui sugrąžinti. ES finansavimas turėtų priklausyti nuo rezultatų ir atitiktis strategijos „ES 2020“ tikslams.

24.7 Komitetas palankiai vertina tai, kad Parlamentas ir Taryba operatyviai priėmė susitarimą dėl struktūrinių fondų **bendro finansavimo normų padidinimo** ES, ECB ir TVF finansinę paramą gaunantiems šalims, kad ES lėšas būtų galima operatyviai sutelkti augimui remti ir jos būtų geriau panaudotos ⁽⁷⁾.

24.8 Atsižvelgiant į didžiulį spaudimą nacionaliniams ir Europos biudžetams, valstybių narių ir Europos teisės aktų leidėjai turi priimti sunkius sprendimus ir nustatyti prioritetus, kad būtų **investuojama į augimą skatinančias sritis**, pavyzdžiui, į švietimą, įgūdžius, MTTP – inovacijas, aplinką, tinklus, pvz., itin didelės spartos internetą, energetikos ir transporto jungtis.

24.9 Būtina pabrėžti svarbų **verslumo**, socialinio verslumo ir įmonių, ypač **MVĮ**, įskaitant socialines įmones, kūrimo vaidmenį atsigaivimo procese. Tai svarbiausi ekonominį augimą, verslumo naujoves ir įgūdžius skatinantys veiksniai ir svarbūs darbo vietų kūrimo šaltiniai.

24.10 Daugelyje ES šalių nedarbas jau pasiekė neleistiną lygį, tai lemia milžiniškas socialines ir ekonomines išlaidas. Todėl bus ypač svarbu trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu imtis priemonių ir padėti jaunimui bei moterims patekti į darbo rinką, dėl krizės netekusiems darbo darbuotojams grįžti į darbo rinką, skatinti profesinį mokymąsi ir persikvalifikavimą. Iki 2020 m. ES turės būti sukurta 17,6 mln. darbo vietų.

C. **PERNELYG DIDELIS DĖMESYS FISKALINIAM KONSOLIDAVIMUI**

25. Komitetas visiškai sutinka, kad biudžeto konsolidavimas yra reikalinga priemonė, siekiant ištaisyti didžiulį fiskalinį disba-

⁽⁶⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ projektų obligacijų iniciatyvos bandomasis etapas“ – COM (2011) 0660 final.

⁽⁷⁾ Europos Parlamento pozicija, priimta per pirmą svarstymą 2011 m. gruodžio 13 d. rengiantis priimti Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (ES) Nr. .../2011, kuriuo dėl tam tikrų finansų valdymo nuostatų, taikytinų tam tikroms valstybėms narėms, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų ar kurioms tokie sunkumai gresia, iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 - P7_TC1-COD(2011)0209.

lansą ir sugrąžinti pasitikėjimą. Tačiau Komiteto susirūpinimą kelia tai, kad fiskaliniame susitarime ypač daug svarbos teikiama **griežtoms taupymo priemonėms**. Būtina atlikti veiksmingą šių priemonių socialinio poveikio vertinimą ir dėti visas pastangas, kad būtų užtikrinta, jog jos nedidintų skurdo ir socialinės atskirties rizikos. Komitetas mano, kad reikia rasti tinkamą pusiausvyrą tarp fiskalinio konsolidavimo ir augimo. Vien fiskalinės drausmės ir griežtų taupymo priemonių nepakaks tam, kad būtų sugrąžintas tvarus ES ekonomikos augimas. Jeigu yra reikalingos tam tikros griežtos taupymo priemonės, pagal tas priemones turi būti užtikrinta socialinė pusiausvyrą, atsižvelgta į tai, kaip jos veikia įvairias socialines grupes. Komitetas sutinka su TVF generaline direktore Christine Lagarde, kuri įspėjo, kad biudžeto mažinimas visose šalyse ir visuose žemynuose tik dar labiau padidins nuosmukio keliamą įtampą.

26. Komitetui kelia rūpestį tai, kad **Sutartimi dėl EPS stabilumo, koordinavimo ir valdysenos**, dėl kurios sausio 30 d. susitarė 25 valstybės narės, dabartinės krizės keliamos problemos nebus išspręstos. Nors ji turi padėti ateityje tiksliau laikytis Stabilumo ir augimo pakto, vis dėlto joje yra trūkumų: dėmesys sutelkiamas į fiskalinę pusiausvyrą, pamirštama išankstinio perspėjimo sistema ir rezultatų suvestinė, kurios sukurtos siekiant apsisaugoti nuo pusiausvyros sutrikimo kituose ekonomikos sektoriuose, pavyzdžiui, privačiame sektoriuje, konkurencingumo praradimo ar nekilnojamojo turto „burbulų“ – visų veiksmų, kurie buvo svarbūs per šią krizę. Ekonominis augimas yra vienas iš sprendimo būdų, tam reikalingos tvirtos konkrečios augimo skatinimo priemonės, ypač tose valstybėse narėse, kuriose iškilęs gilesnio nuosmukio pavojus. Konsolidavimas ir reformos turi būti įgyvendinami kartu su augimo skatinimo priemonėmis.

27. Komitetui susirūpinimą kelia tai, kad MAA raginama imtis griežtesnių taupymo priemonių, kad būtų pasiekti biudžeto konsolidavimo tikslai, **net ir tada, kai blogėja makroekonominis klimatas**. Joje paramą pagal finansinės paramos programas gaunančios valstybės narės yra raginamos „ir toliau <...> laikytis sutartų biudžetinių tikslų, nepaisant galbūt pasikeisiančių makroekonominių sąlygų“; valstybės narės, kuriose didelis koregavimo atotrūkis pagal perviršinio deficito procedūrą, raginamos „sustiprinti savo konsolidavimo pastangas. Dėl galimo ribotos apimties pagrindinio makroekonominio scenarijaus pablogėjimo neturėtų būti vėluojama mažinti perviršinio deficito“.

28. **Euroobligacijomis užtikrinamas stabilumas**

28.1 Finansų įstaigos investuoja į vyriausybės obligacijas, kurios, jų manymu, yra nerizikingos, siekdamos savo balanso tikslų; todėl jos šiuo metu mieliau lėšas patiki ECB, o ne perka rizikingesnes kai kurių valstybių narių obligacijas, dėl to finansų sistemai trūksta likvidumo.

28.2 Norint jį pašalinti reikia sukurti tvirtesnę ir patikimesnę Europos apsaugą nuo rinką veikiančių veiksmų, dar daugiau

galimybių veikti – tiesiogiai arba netiesiogiai, per Europos finansinio stabilumo fondą ar Europos stabilumo mechanizmą, – suteikiant Europos Centriniam Bankui.

28.3 Komitetas pripažįsta, kad neatsakingo elgesio rizikos padariniai yra svarbūs ir realūs ir problemą reikia spręsti; tačiau ši problema yra niekis palyginti su galimu euro zonos žlugimu. Atsižvelgdamas į tai, kad valstybės narės nenori prisiimti kitų valstybių narių skolų ir kad ECB sunku įvykdyti šią funkciją, Komitetas ragina skubiai apsvarstyti **galimybę įdiegti stabilumo obligacijas**. Komisijai išleidus žaliąją knygą dėl stabilumo obligacijų Komitetas šį klausimą nagrinėja atskiroje nuomonėje.

D. TINKAMAS DĖMESYS ĮGYVENDINIMUI

29. Strategija „Europa 2020“ siekiama užtikrinti, kad Europos Sąjunga galėtų konkuruoti vis augančioje pasaulinėje konkurencijos sąlygomis. Todėl Komitetas labai palaiko Komisiją, kad visoje MAA **daug dėmesio** skiriama tam, kad reformos nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamos nepakankamai gerai.

30. Komitetas su dideliu susirūpinimu pažymi, kad nepaisant šios padėties rimtumo valstybių narių pažanga **įgyvendinant** 2011 m. MAA rekomendacijas **neatitinka lūkesčių**. ES lygmeniu priimtus sprendimus pernelyg ilgai delsiama įgyvendinti nacionalinės politikos sprendimais.

31. EESRK **ragina valstybes nares visapusiškai įgyvendinti reformas**, kurias šios yra įsipareigojusios vykdyti pagal savo nacionalines reformų programas. Jos turi prisiimti atsakomybę už pokyčius, kurie yra reikalingi būsimoje ekonomikos valdymo sistemoje. Tai rodo, kad reikia stiprinti Europos semestro procesą į debatus dėl NRP įgyvendinimo ir į pažangos stebėseną aktyviau įtraukiant valstybių narių nacionalinius parlamentus, socialinius partnerius ir organizuotą pilietinę visuomenę.

32. Komitetas apgailestauja, kad 2011 m. nacionalinėse reformų programose išdėstytų įsipareigojimų nepakanka daugumai ES lygmens **tikslų** pasiekti; atsižvelgdamas į augantį susirūpinimą, kad strategijos „Europa 2020“ tikslai gali būti nepasiekti, Komitetas ragina Komisiją ir, visų pirma, valstybių narių vyriausybes padvigubinti savo pastangas ir ištaisyti šį pradiniam programų įgyvendinimo etape nustatytą trūkumą bei užtikrinti, kad kiekvienoje šalyje vyriausybės, suinteresuotieji subjektai ir piliečiai jaustųsi atsakingi už savo reformų programas ir jas įgyvendintų.

33. EESRK taip pat ragina Komisiją užtikrinti, kad visos valstybės narės, taip pat ir tos, kurios gauna ES ir TVF finansinę paramą, pagal savo išgales padėtų siekti pagrindinių tikslų.

E. MAA SVARBA IR ORGANIZUOTOS PILIETINĖS VISUOMENĖS BEI SOCIALINIŲ PARTNERIŲ REIKŠMĖ

34. MAA – tai pagrindas **reikiamam bendram susitarimui dėl 2012 m. veiklos prioritetų nacionaliniu ir ES lygme-**

nimis sudaryti, tada juo remiantis turėtų būti priimami nacionaliniai sprendimai ekonomikos ir biudžeto srityje, rengiamos valstybių narių nacionalinės reformų programos (NRP), stabilumo ir konvergencijos programos.

35. Todėl MAA tenka svarbus **politinis vaidmuo** ir Komitetas mano, kad tai neturėtų būti vien technokratinis procesas – jame būtina atsižvelgti į Europos Parlamento ir pagrindinių suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, organizuotos pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių, nuomonę.

36. Dabartinėmis aplinkybėmis, kai trūksta tikėjimo ligšiolinėmis krizės šalinimo priemonėmis ir tikėjimo pačia Sąjunga, Europa turi pasitelkti savo žmones. **Socialinis ir pilietinis dialogas** turi būti stiprinamas visais lygmenimis, kad būtų pasiektas platesnis konsensusas dėl reformų reikalingumo.

37. Kartu su priemonėmis, kuriomis siekiama pagerinti Europos ekonominę valdymą, turėtų būti imamasi veiksmų jo legitimumui, atsakingumui ir **atsakomybei** už jį didinti.

38. Komitetas ragina **į Europos semestrą daugiau, veiksmingiau įtraukti suinteresuotuosius organizuotos pilietinės visuomenės subjektus**: ES lygmeniu - rengiant MAA ir konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, nacionaliniu lygmeniu - rengiant, įgyvendinant būsimas NRP ir atliekant jų stebėseną. NRP turėtų būti pateikta išsami informacija apie tai, kaip aktyviai suinteresuotieji subjektai dalyvavo šiame procese ir kiek buvo atsižvelgta į jų indėlių.

39. Augimo strategijoje „Europa 2020“ nubrėžtus tikslus bus galima pasiekti tik tada, jei visa visuomenė jausis įsipareigojusi ir jei kiekvienas dalyvis prisiims visą jam tenkančią atsakomybę. Tokiu metu, kai priimami visų suinteresuotųjų subjektų gyvenimui svarbūs sprendimai, jų **bendra atsakomybė** už reformas yra svarbi kaip niekada.

40. Komitetas ketina ir toliau aktyviai dalyvauti įgyvendinant strategiją „ES 2020“ ir stebėti, kaip atsižvelgiama į 2012 m. MAA. Jis toliau bendradarbiaus su savo nacionalinių Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų ir (arba) panašių institucijų tinklu, kad ir Europos, ir nacionaliniu lygmenimis patobulintų **konsultavimosi su organizuota pilietine visuomene, jos dalyvavimo ir mobilizavimo procesą**.

II DALIS

KOMITETO PASIŪLYMAI DĖL EUROPOS KOMISIJOS PASIŪLYTŲ PRIORITETŲ

i Komitetas pritaria penkiems prioritetams, kuriais Komisijos manymu 2012 m. turėtų būti grindžiama politika – vykdyti

diferencijuotą augimą skatinantį fiskalinį konsolidavimą, atkurti įprastą skolinimą ekonomikai, skatinti augimą ir konkurencingumą, spręsti nedarbo problemą ir krizės sukeltas socialines pasekmes, modernizuoti viešąją administraciją.

ii Šioje II dalyje pateikiamos konkrečios pastabos dėl pirmiau nurodytų prioritetų. Šios pastabos – tai daugiausia įvairių EESRK nuomonių, kurias Komitetas priėmė 2011 m., ištrauktos, jomis papildoma EESRK pozicija dėl 2011 m. MAA⁽⁸⁾, priimta 2011 m. kovo mėn.

1. Diferencijuoto augimą skatinančio fiskalinio konsolidavimo įgyvendinimas

1.1 Fiskalinis konsolidavimas

1.1.1 EESRK pakartoja savo požiūrį, išreikštą EESRK nuomonės dėl 2011 m. metinės augimo apžvalgos 1 punkte „Griežto fiskalinio konsolidavimo įgyvendinimas“ ir 2 punkte „Makroekonominio disbalanso panaikinimas“.

1.1.2 Dėl fiskalinio konsolidavimo, kaip nurodyta EESRK nuomonės dėl 2011 m. MAA 1.1 ir 1.2 punktuose⁽⁹⁾, EESRK mano, kad tuo tikslu svarbu **rasti viešųjų finansų pusiausvyrą kartu išvengiant paklausos sumažėjimo**, lemiančio nuosmukį, dėl kurio dar labiau išaugtų deficitas ir pradėtų laipsniškai smukti Europos ekonomika. Skolos mažinimo programos turėtų būti suderintos su ekonomikos atgaivinimo, socialiniais ir užimtumo tikslais, išdėstytais strategijoje „Europa 2020“.

1.1.3 Europa privalo sustiprinti ekonomikos valdymą, kad užtikrintų **fiskalinę drausmę** visose valstybėse narėse, ypač euro zonos. Reikia sparčiai ir tinkamai įgyvendinti vadinamąjį „šešeto paketą“ – reformų paketą, dėl kurio susitarta, taip pat naujus reglamentavimo pasiūlymus ir su tuo susijusį Europos semestrą dėl geresnio ekonominės ir nacionalinio biudžeto politikos koordinavimo ir atidesnės ES priežiūros.

1.1.4 Tačiau valstybių narių fiskalinė drausmė yra nepakankama prielaida augimui ir užimtumui bei ekonominei ir socialinei sanglaudai užtikrinti. Komitetui ištis kelia susirūpinimą tai, kad dabartinės valstybės skolos obligacijų emisijos sąlygos lėmė tokią padėtį rinkoje, kuri gali pakenkti atkurtam stabilumui ir augimui.

1.1.5 Todėl Komitetas palankiai vertina žaliąją knygą dėl galimybių leisti **stabilumo obligacijas**. Komitetas mano, kad jei bus įvestos griežtos taisyklės ir vyks atitinkamas valdymas ES lygiu, kad būtų užkirstas kelias neatsakingam elgesiui ir skatinami atsakingi ir prognozuojami valstybių narių vyriausybių veiksmai, valstybių skolų valdymas užtikrinant bendras garantijas euro zonoje taps svariu indėliu siekiant įveikti rimtas problemas ir griežto taupymo, kuris stabdo augimą, aklavietę.

⁽⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Metinės augimo apžvalgos. „Visapusiško ES atsako į krizę spartinimas“, COM (2011) 11 final, OL C 132, 2011 5 3, p. 26–38.

⁽⁹⁾ Žr. ten pat.

1.1.6 Pažanga šioje srityje taip pat leis **Europos Centriniam Bankui (ECB)** atsisakyti vyriausybinių obligacijų išigijimo programos, kuri šiuo metu būtina siekiant atskiroms valstybėms narėms suteikti galimybę perfinansuoti valstybės skolas. Vietoj to ECB galėtų priimti sprendimą remti naujas stabilumo obligacijas suteikdamas papildomų garantijų rinkos dalyviams bent jau pereinamuoju laikotarpiu.

1.2 Augimui palankių išlaidų prioritetų nustatymas

1.2.1 Komitetas visiškai pritaria tam, kad būtų nustatyti **augimui palankių išlaidų** prioritetai. Visų pirma reikia užtikrinti, kad priemonės, skirtos įveikti ekonomikos krizę ir valstybių skolas, nekeltų pavojaus viešajam investavimui į švietimą ir mokymą. Valstybės narės, nustatydamos savo vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto tikslus, turi atkreipti ypatingą dėmesį į viešąsias investicijas į švietimą, mokslinius tyrimus ir profesinį mokymą.

1.2.2 Valstybės paramos priemonės **moksliniams tyrimams ir inovacijoms**, skirtos konkrečioms tikslinėms programoms, pasirodė esančios nepaprastai svarbios energijai imlioms pramonės šakoms. EESRK ragina Europos Komisiją, Tarybą ir Parlamentą stiprinti šias programas, skirtas energijos vartojimo efektyvumui ir šaltinių įvairinimui, ir jas padaryti pastovia vystymosi iniciatyvų dalimi.

1.2.3 Be to, turėdamas omenyje dabartinę ekonomikos sunkmetį EESRK rekomenduoja dar daugiau investuoti į **mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą, diegimą ir mokymą, taip pat į** energijai imliai pramonei taikomą **mokslinę veiklą**. Tokios investicijos turėtų būti tinkamai įtrauktos į būsimą bendrąją programą ir užtikrinti galimybę keistis patirtimi ir rezultatais bent jau Europos lygmeniu. Europos ir nacionalinėse programose dėmesį reikėtų sutelkti į energijos vartojimo efektyvumo mokslinius tyrimus ir inovacijas.

1.3 Aktyvi darbo rinkos politika ir įdarbinimo tarnybos

1.3.1 Kaip Komitetas jau pažymėjo savo nuomonėje dėl 2011 m. MAA⁽¹⁰⁾, paskatinti žmones aktyviai ieškoti darbo pirmiausia įmanoma užtikrinus veiksmingas darbo biržų paslaugas, o ne vadinamosiomis paskatomis (bedarbių pašalpomis). Dabartinio rekordinio masto nedarbo sąlygomis **darbo rinkai** darbo jėgos apskritai netrūksta, bet pavienėse valstybėse narėse jai trūksta kvalifikuotų darbuotojų ir pastebimas itin didelis darbo vietų stygius. Daugiau dėmesio reikia skirti sumaniai pasiūlos politikai, skatinančiai augimą ir inovacijas ir padedančiai kurti daugiau darbo vietų.

1.3.2 Komitetas pabrėžė, kad **viešosios įdarbinimo tarnybos** privalo aktyviau vykdyti tikslinių grupių, kurioms teikiamas prioritetas, pavyzdžiui, žmonių, turinčių mažiau

⁽¹⁰⁾ Žr. ten pat.

įgūdžių ir kvalifikacijos arba dirbančių nesaugų darbą, arba labiausiai pažeidžiamų grupių, pavyzdžiui, turinčių negalią, vyresnio amžiaus darbuotojų arba imigrantų, mokymo politiką. Viešosios įdarbinimo tarnybos taip pat turėtų aktyviau padėti ilgalaikiams bedarbiams susirasti darbo vietą ir kurti aktyvaus įdarbinimo bei profesinio mokymo politiką. Daugelyje šalių reikia iš esmės padidinti valstybės įdarbinimo tarnybų skiriamą konkrečią paramą, daugiausia dėmesio skiriant palankių sąlygų neturinčioms grupėms.

1.4 Pensijų sistemos reforma ir modernizavimas

1.4.1 Nors Komitetas supranta, kad reikia keisti ir modernizuoti pensijų sistemas, mano, kad spaudimas pensijų modeliams juntamas dėl darbo vietų ir investicijų trūkumo, o ne dėl demografinės padėties. Reikėtų ilgesnį darbinį gyvenimą skatinančių iniciatyvų ir veiksmingos augimo ir užimtumo politikos. Tik vykdant realią „**vyresnių žmonių aktyvumo**“ politiką, kuria siekiama, kad daugiau žmonių dalyvautų mokymo ir mokymosi visą gyvenimą programose, būtų galima ilgą laiką pakelti vyresnių žmonių, anksti pasitraukusių iš darbo rinkos dėl sveikatos problemų, darbo intensyvumo, ankstyvo atleidimo ar dėl to, kad neturėjo galimybių mokytis ar grįžti į darbo rinką, užimtumo lygį. EESRK taip pat labai skeptiškai vertina įstatymų nustatyto senatvės pensijos amžiaus didinimo siekiant įveikti demografinius iššūkius tikslingumą. Dėl įstatymų nustatyto senatvės pensijos amžiaus didinimo gali padidėti spaudimas kitose socialinės apsaugos srityse, pavyzdžiui, invalidumo pensijų ar minimalių pajamų, kaip nutiko kai kuriose valstybėse narėse, taigi pažanga siekiant „sveikesnių“ valstybės finansų būtų netikra. EESRK nuomone, būtų daug tikslingiau faktinį senatvės pensijos amžių priartinti prie įstatymų nustatyto senatvės pensijos amžiaus.

1.4.2 Tiksliau tariant EESRK yra įsitikinęs, jog norint pereiti prie vyresniems žmonėms pritaikytos darbo aplinkos reikia priemonių rinkinio, kurį sudarytų: paskatos įmonėms kurti **senėjantiems darbuotojams** pritaikytas darbo vietas ir išlaikyti vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumą; ryžtinga darbo rinkos politika siekiant reintegruoti vyresnio amžiaus bedarbius į darbo rinką, teikiant visas konsultacijas ir pagalbos paslaugas ieškantiems darbo; priemonės, skirtos tam, kad žmonės galėtų fiziškai ir dvasiškai ilgiau išlikti darbingi; priemonės darbo vietas pritaikyti vyresnio amžiaus neįgalųjų poreikiams; priemonės pavienių asmenų pasirengimo dirbti ilgesnį laikotarpį skatinimui, prie to taip pat priskirtinas pasirengimas mokytis visą gyvenimą ir profilaktinė sveikatos priežiūra; sveikatai naudingų darbo laiko modelių kūrimas ir derinimas derybose su socialiniais partneriais visam profesinės karjeros laikotarpiui; įmonių, remiantis kolektyviniais susitarimais arba įstatymais, taikomos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti didesnę vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą tęstinio mokymo programose; informavimo priemonės, teigiamai išskiriančios vyresnio amžiaus darbuotojus; taip pat plataus masto visuomenės informavimas siekiant pašalinti stereotipus ir išankstinį nusistatymą prieš vyresnio amžiaus darbuotojus ir suteikti „senėjimo“ sąvokai teigiamą reikšmę; konsultacijos ir parama bendrovėms, ypač MVĮ, perspektyviai planuoti ir valdyti žmogiškuosius išteklius ir plėtoti pagal amžių ir senėjimui pritaikytą darbo organizavimą; atitinkamų paskatų samdyti vyresnio amžiaus žmones ir išlaikyti juos darbo vietose kūrimas, netrikdant konkurencijos; socialiai priimtinos paskatos ilgiau dirbti pagal galiojančias įstatymų

nuostatas dėl pensinio amžiaus visiems tiems, kurie randa darbą ir gali dirbti; jeigu yra galimybių ar noro, novatoriškų ir patrauklių modelių siekiant valstybinėse pensijų sistemose palengvinti perėjimą iš profesinio gyvenimo į pensiją kūrimas.

1.4.3 Dėl Direktyvos 2003/41/EB dėl **įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą**, veiklos ir priežiūros, EESRK pakartoja savo nuomonės dėl 2011 m. MAA⁽¹¹⁾ 5.7 punktą.

1.5 Augimui palanki mokesčių politika

1.5.1 EESRK pakartoja savo nuomonės dėl 2011 m. MAA⁽¹²⁾ 1.4 punktą, kad **mokesčių našta** turėtų būti perkelta ir tam reikalingi nauji įplaukų šaltiniai.

1.5.2 EESRK laikosi nuomonės, kad į fiskalinio konsolidavimo pastangas **finansų sektorius** taip pat turėtų įnešti tinkamą ir pakankamą indėlį.

Pirmenybę reikėtų teikti finansinių sandorių mokesčio (**FSM**) taikymui pasaulio, o ne ES mastu. Tačiau, jeigu paaiškėtų, kad FSM neįmanoma įvesti pasauliniu mastu, EESRK sutiktų su FSM įvedimu Europos Sąjungoje.

1.5.3 Pridėtinės vertės mokesčio (**PVM**) klausimu Komitetas visiškai pritaria Komisijos iniciatyvai apsvarstyti galimybę iš esmės peržiūrėti PVM sistemą. Reikėtų mažinti naudotojų veiklos sąnaudas ir administracinius mokesčius, kartu reikėtų suvaržyti mėginimus sukčiauti. Vienas labai opus klausimas yra tarpvalstybinių sandorių reguliavimas.

1.5.4 EESRK remia pasiūlymą dėl naujojo Reglamento dėl administracinio bendradarbiavimo **akcizų srityje**⁽¹³⁾ ir jam pritaria, nes šis reglamentas – reikalingas ir naudingas, kad būtų užtikrintas veiksmingas mokesčių surinkimas ir kova su sukčiavimu akcizų srityje.

1.5.5 EESRK rekomenduoja imtis šių veiksmų, skirtų dvigubam apmokestinimui panaikinti ir administraciniam supaprastinimui padidinti tarpvalstybinių sandorių atvejais: sukurti **vieno langelio principu pagrįstas paslaugas**, kuriomis naudodamiesi piliečiai galėtų gauti informacijos, sumokėti mokesčius ir gauti reikalingus pažymėjimus bei dokumentus, galiojančius visoje ES, taip pat supaprastinti administracines procedūras sudarant tarpvalstybinius sandorius.

1.5.6 Tuo tikslu EESRK ragina įkurti Komisijos remiamą **Tarpvalstybinių mokesčių stebėsenos centrą (observatoriją)**, kad būtų galima nuolat gauti išsamią praktinę informaciją apie tai, kokios yra mokesstinės kliūtys, kaip jos kinta.

⁽¹¹⁾ Žr. ten pat.

⁽¹²⁾ Žr. ten pat.

⁽¹³⁾ Žr. COM (2011) 730 final.

1.5.7 EESRK remia siekį Europos vidaus rinkoje įvesti bendrą konsoliduotąją pelno mokesčio bazę (**BKPMB**), nes taip sukuriama geresnės sąlygos tarpvalstybinę veiklą vykdančioms įmonėms.

1.5.8 EESRK tikisi, kad dėl BKPMB gerokai sumažės mokesčių reikalavimų laikymosi sąnaudos ir bus pašalinti konkurencijos ES viduje iškraipymai, atsirandantys dėl mokesčių taisyklių. Taip BKPMB skatins sąžiningą ir tvirtą konkurenciją, kuri darys teigiamą poveikį augimui ir užimtumui.

1.5.9 Komitetas pritaria Energijos mokesčių direktyvos (**EMD**) peržiūrai – ši direktyva leis valstybėms narėms, kurios to pageidauja, perkelti dalį darbo jėgos arba kapitalo mokesčių naštos į kitą apmokestinimo formą, kuria skatinamas aplinkos ir energijos vartojimo efektyvumo požiūriu palankus elgesys, kaip numatyta strategijoje „Europa 2020“.

1.5.10 CO₂ mokestis papildys apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą.

1.5.11 EESRK visgi apgailestauja, kad naujojoje EMD redakcijoje nesiekiami platesnio užmojo tikslų ir kad jai trūksta nuoseklumo. Komisija ėmėsi iniciatyvos į dokumentą įtraukti išimtis arba leidžiančias nukrypti nuostatas, kurių tikslas – vienoms valstybėms narėms nesukelti nepasitenkinimo ir įtikti kitoms.

1.5.12 Su apmokestinimu susijusios kainų politikos priemonės neturi įtakos krosnių kurui, ir priėmus Energijos mokesčių direktyvos naująją redakciją tokia padėtis gali nepasikeisti.

1.5.13 Kai kuriems sektoriams (pavyzdžiui, žemės ūkio, statybos, viešojo transporto ir t. t.) ši direktyva visiškai arba iš dalies netaikoma. Tarp šių išimčių sunku įžvelgti nuoseklumą, juolab, kad jų reikalingumo gali nesuprasti tie, kuriems ši išimtis netaikoma.

2. Įprasto skolinimo ekonomikai atkūrimas

2.1 Tinkamai veikianti finansų sistema

2.1.1 Svarbu šalinti rimtus **tarptautinių finansų reglamentavimo ir priežiūros trūkumus**. Būtina skubiai spręsti didėjančio disbalanso tarp pelno privatizavimo ir nuostolių suvisuomeninimo finansų sektoriuje problemą. Turi būti sudarytos tokios pamatinės reglamentavimo sąlygos, kad finansų tarpininkai atliktų jiems tenkančių pirminį vaidmenį dirbti realiajai ekonomikai, teikti paskolas realioms projektams ir investuoti į turtą, o ne pasikliauti išsipareigojimais. Bet kokia valstybės parama finansų institucijoms turi būti siejama su reikiamu įmonių valdymo gerinimu, kuris taptų pirmu žingsniu atliekant esminę šio sektoriaus pertvarką, kad būtų suteiktas postūmis augimui ir užimtumui.

2.1.2 EESRK pritaria Komisijos susirūpinimui, kad parama **žlungančioms finansų įstaigoms** viešaisiais finansais ir vienosiomis sąlygomis vidaus rinkoje ateityje bus nebepriimtina. EESRK tikisi, kad atsižvelgdama į viešų konsultacijų rezultatus Komisija atliks nuodugnų reikiamų išlaidų, žmogiškųjų išteklių ir teisės aktų sistemų reformų poveikio vertinimą. Prie tikroviško pasiūlymo reikėtų pridėti žmogiškųjų išteklių samdymo tvarkaraštį, atsižvelgiant į tai, kad rinkoje žmogiškųjų išteklių gali atsirasti ne iš karto.

2.1.3 EESRK pripažįsta, kad Europos Komisija ėmėsi priemonių vis didėjančiam finansų sistemos sudėtingumui ir neaiškumui sumažinti. Todėl Komitetas ragina finansų sektorių **deramai taikyti naujas taisykles** ir imtis savireguliacijos, kad būtų skatinama tinkama ir sąžininga praktika ir sudarytos palankios sąlygos naudotis skaidriais finansiniais produktais.

2.1.4 EESRK prašo įtraukti **finansinį švietimą** į mokymo programas kaip privalomąjį dalyką, o vėliau – į darbuotojų gebėjimų stiprinimo ir perkvalifikavimo programas. Kaip mokymo dalykas, finansinis švietimas turėtų skatinti sąmoningą taupymą ir propaguoti socialiai atsakingus finansinius produktus. Laisvai prieinamas finansinis švietimas yra naudingas visai visuomenei.

2.1.5 EESRK pakartoja savo nuomonės dėl 2011 m. MAA⁽¹⁴⁾ 3.6 punktą ir palankiai vertina iniciatyvas dėl **skolintų vertybinių popierių pardavimo ir kredito išsipareigojimų neįvykdymo apsikeitimo sandorių**. Jomis bus pašalintos tarpusavyje prieštaraujančios sistemos ir šiai finansų rinkų sričiai suteiks aiškumo, o kompetentingos institucijos įgis reikiamų įgaliojimų reikalauti papildomo priemonių, kurioms šis reglamentas taikomas, skaidrumo.

2.1.6 EESRK palankiai vertina nuostatas dėl rinkos skaidrumo, kurios, jo nuomone, bus labai naudingos. Komitetas pritaria Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (EVPRI) suteikiamai reguliavimo funkcijai, bet atkreipia dėmesį į tai, kad pernelyg didelė intervencija gali destabilizuoti rinkas.

2.1.7 EESRK mano, kad, norint sukurti veiksmingą **bankų problemų sprendimo fondų sistemą**, ir siekiant išvengti konkurencijos iškreipimo, valstybės narės turėtų iš anksto susitarti dėl bendrų metodų ir vienodų taisyklių patvirtinimo.

2.1.8 Didžiausią rūpestį kelia makroekonominis scenarijus. EESRK reiškia susirūpinimą, kad bankų problemų sprendimo fondas, **atitraukdamas išteklius**, paveiks bankų sektoriaus pajėgumą teikti paskolas.

2.1.9 EESRK mano, kad, prieš imantis bet kokių priemonių **bankams taikomiems mokesčiams** įvesti, Komisija turi atlikti išsamų mokesčių ir bankų problemų sprendimo fondų bendrų padarinių vertinimą. Priimant sprendimą įkurti bankų problemų sprendimo fondą būtina įvertinti, kiek kainuos visa sistema, koku mastu ji paveiks bankų sektoriaus pajėgumą teikti paskolas ir kiek laiko prireiks, kad BPSF pakankamai sustiprėtų arba pasiektų numatytą dydį. EESRK rekomenduoja šiuos vertinimus atlikti atsižvelgiant į galimą blogiausią atvejį.

2.1.10 Komitetas ypač palankiai vertina tai, kad pasiūlyme dėl reglamentavimo numatoma ateityje uždrausti **daugiašalius tarpbankinius mokesčius tiesioginio debeto operacijoms**. Tai suteikia aiškumo ir skaidrumo sudėtingiems sutartiniam

(14) Žr. ten pat.

santykiams, kuriais grindžiamos mokėjimo operacijos. Tai ypač naudinga mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

2.1.11 Komisija, atlikusi poveikio vertinimą, teigia, kad dėl naujų kapitalo poreikio reikalavimų MVĮ nenukentės labiau nei kitos įmonės, tačiau Komitetas nėra tuo įsitikinęs ir prašo, kad Komisija atidžiai stebėtų **bankų skolinimo MVĮ ir joms taikomų banko mokesčių** raidą. Be to, EESRK sutinka, kad Komisija atliktų MVĮ kreditavimo rizikos reitingų peržiūrą.

2.1.12 Kaip atsvarą naujam reglamentavimui reikia sukurti **gaivinimo ir sanavimo sistemas** su tokiomis priemonėmis kaip, pavyzdžiui, likvidavimo planai (angl. *living wills*). Nors valstybė ir toliau teiks garantijas dėl mažų indėlių, turi būti pašalintas neatsakingo elgesio pavojus, kurį kelia neribota valstybės parama bankrutavusiems bankams. Jei padėtis bus pakankamai aiški, investuotojai, kreditoriai ir direktoriai turės prisiimti tiesioginę atsakomybę už būsimą kiekvienos kredito įstaigos būklę.

3. Augimo ir konkurencingumo šiandienai ir ateičiai skatinimas

3.1.1 EESRK pakartoja savo požiūrį, išreikštą EESRK nuomonės dėl 2011 m. metinės augimo apžvalgos 8 punkte „Bendrosios rinkos potencialo išnaudojimas“, 9 punkte „Privataus kapitalo pritraukimas augimui finansuoti“ ir 10 punkte „Ekonomiška prieiga prie energijos išteklių“.

3.2 Moksliniai tyrimai ir inovacijos

3.2.1 EESRK rekomenduoja, kad Europos Komisija pačios Komisijos ir ją remiančių patariamųjų organų papildomomis struktūrinėmis priemonėmis sukurtų integruotą **mokslinių tyrimų ir inovacijų** strategiją ir galų gale padidintų būsimą biudžetą mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimui.

3.2.2 EESRK pritaria esminei politinei užduočiai – sukurti patikimas, **inovacijoms palankias, visą Europą apimančias bendrąsias sąlygas ir sistemas**, kuriose būtų pakankamai veiksmų laisvės, ir tokiu būdu išlaisvinti potencialius išradėjus ir inovacijų procesus nuo naštos, susidarančios dėl dabartinio reguliavimo sistemų susiskaldymo ir perkrovimo ir 27 valstybių narių bei Komisijos nustatytų skirtingų biurokratinių reikalavimų.

3.2.3 Komitetas rekomenduoja dėti kur kas daugiau pastangų **šalinant visas kliūtis**, trukdančias greitai įgyvendinti inovacijas ar kurti **Inovacijų sąjungą**. Kad būtų galima geriau skatinti visą inovacijų procesą, Komiteto nuomone, būtina nuodugni ir su susijusiais subjektais suderinta valstybės pagalbos, biudžeto, viešųjų pirkimų ir konkurencijos taisyklių, kurios galėtų prieštarauti šiam tikslui⁽¹⁵⁾, peržiūra. To priežastis – konkurencijos teisės ir inovacijų skatinimo pusiausvyra ir (arba) galima priešprieša. Todėl negalima konkurencijos, valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų teisinių nuostatų taikyti taip, kad jos būtų kliūtimi inovacijoms. Gali prireikti netgi reformų. Kartais inovacijas reikia saugoti taip pat nuo to, kad jų neįsigytų konkurentai norėdami blokuoti visą inovacijų procesą.

3.2.4 Komitetas itin palankiai vertina tai, kad inovacijos suprantamos ir apibrėžtos **visapusiškai, susiejant įvairias sritis**.

3.2.5 Komitetas siūlo pritaikyti paramos priemones, finansinę paramą ir vertinimo kriterijus tiek prie nuosaikesnio pobūdžio (**inkrementinių**) inovacijų, kurios reaguoja į dominuojančias rinkos jėgas ir visuomenės poreikius, tiek ir prie **radikalesnio** pobūdžio inovacijų, kurios pačios formuoja rinkos jėgas ir kuria naujus visuomenės poreikius, bet dažnai joms tenka visų pirma įveikti itin didelius sunkumus.

3.2.6 Komitetas primygtinai pabrėžia svarbų **MVĮ ir mikroįmonių** vaidmenį inovacijų procese ir rekomenduoja specialiai pritaikyti paramą ir priemones prie šių įmonių konkrečių poreikių. Be to, Komitetas rekomenduoja apsvarstyti, ar naujai įkurtoms įmonėms būtų galima pakankamai ilgą laiką netaikyti daugumos įprastų administracinių procedūrų ir nuostatų ir kaip tai būtų galima padaryti, ir ar galėtų būti sukurtos konkrečios papildomos paskatos. Tai turi apimti ir socialinės ekonomikos įmonės.

3.3 Bendroji rinka

3.3.1 EESRK palankiai vertina Komisijos užmojų padidinti augimą ir stiprinti pasitikėjimą bendrąja rinka. Komitetas primena, kad bendroji rinka yra **vienas pagrindinių Europos integracijos variklių**, galintis atnešti tiesiogiai juntamos naudos Europos suinteresuotiesiems subjektams ir skatinti tvarų Europos ekonomikos augimą. Todėl veikianti, į ateitį nukreipta bendroji rinka dabartinėmis sąlygomis yra ne tik pageidautina, bet ir iš esmės būtina kuriant politinę ir ekonominę Europos Sąjungos ateitį. Šiai naudai gauti būtina, kad Komisija teiktų plataus užmojo, o ne vien paprastų, antraeilių problemų sprendimui skirtus pasiūlymus.

3.3.2 EESRK nori dar kartą paraginti taikyti holistinį požiūrį. Komitetas pritaria, kad labai svarbu skatinti augimą ir plėtoti verslo galimybes, tačiau, jo manymu, pasiūlymuose turėtų būti daugiau dėmesio skiriama **vartotojams ir piliečiams**, kurie yra nepriklausomi bendrosios rinkos kūrimo dalyviai.

3.3.3 EESRK ragina **netoleruoti, kad valstybės narės neįgyvendina ES teisės aktų**, ir primena Tarybai ir Komisijai, kad didele bendrosios rinkos veikimo kliūtimi ir toliau lieka pavėluotas, nenuoseklus ir nevisiškas ES teisės aktų įgyvendinimas. Komitetas labai palankiai vertintų tai, kad valstybės narės paskelbtų nacionalinių ir ES teisės aktų nuostatų atitikties lenteles ir tokiu būdu prisidėtų prie geresnio bendrosios rinkos propagavimo ir supratimo.

3.4 ES skaitmeninė bendroji rinka

3.4.1 Dėl ES skaitmeninės bendrosios rinkos EESRK pakartoja savo nuomonės dėl 2011 m. MAA 8.12 punktą; jis ne

⁽¹⁵⁾ OL C 218, 2009 9 11, p. 8, 4.8 punktas.

vienoje 2011 m. priimtoje nuomonėje⁽¹⁶⁾ pareiškė, kad tvirtai remia **Europos skaitmeninės darbotvarkės** įgyvendinimą siekiant užtikrinti, kad skaitmeninė bendroji rinka, grindžiama sparčiuoju ir itin sparčiu internetu, kuriuo už priimtina kainą galėtų naudotis visos ES piliečiai, suteiktų tvarios ekonominės ir socialinės naudos.

3.4.2 Šiomis sąlygomis Komitetas palankiai vertina Komisijos kūrybingumą – tvirtai remti bendro investavimo susitarimus, skatinant diegti spartų ir itin spartų plėtimą, bet ragina siekti dar drąsesnių plėtimosi tikslų, kurie padėtų Europai išlikti konkurencinga pasaulyje. Komitetas pabrėžia itin didelę **tinklo neutralumo principų**, esminių ES lygmens politikos tikslų, svarbą ir ragina imtis skubios iniciatyvos, kad šie principai būtų įtvirtinti ES teisėje, taip užtikrinant, kad internetas visoje Europoje būtų atviras.

3.4.3 Dėl e. valdžios veiksmų plano ir sąveikumo sistemos EESRK patvirtina Komisijos veiksmų planą darniai ir novatoriškai **e. valdžiai** skatinti ir primena, kad reikia laikytis 2009 m. Malmės ministrų konferencijoje prisiimtų įsipareigojimų. Komitetas taip pat pritaria, kad būtų sukurta **platforma, skirta keistis informacija**, patirtimi ir kodais, grindžiamais atvirąja programine įranga, kaip numatyta Europos sąveikumo sistemoje, ir pabrėžia, kad daugumą kliūčių šiuo metu lemia tarpvalstybinės teisinės bazės nebuvimas, nacionalinių teisės aktų skirtingumas ir tarpusavyje nesuderinami valstybių narių priimami sprendimai.

3.4.4 Dėl skaitmeninės kultūros, skaitmeninių įgūdžių ir skaitmeninės įtraukties didinimo EESRK mano, kad nevienodos informacinių ir ryšio technologijų (IRT) prieigos galimybės pirmiausia yra susijusios su finansine ir socialine nelygybe ir pabrėžė, kad VISI piliečiai turi teisę vertinti visų medijų priemonių turinį. Komitetas taip pat tvirtina, kad ES ir valstybės narės turėtų garantuoti skaitmeninį prieinamumą **mokymosi visą gyvenimą** priemonėmis ugdydamos e. įgūdžius profesionalams, asmenims, taip pat pilietiško tikslams, o prieiga prie infrastruktūros ir priemonių turi būti laikoma viena pagrindinių žmogaus teisių.

3.5 Informacinė visuomenė

3.5.1 Dėl naujojo **tarptinklinio ryšio** reglamento EESRK mano, kad viršutinių kainų ribų mažinimas yra proporcingas ir tinkamas užtikrinti visuotinių ekonominės svarbos paslaugų prieinamumą ir įperkumą, tai žingsnis teisinga linkme, t. y. atitinka siekį vidutinės trukmės laikotarpiu panaikinti bet kokio pobūdžio tarptinklinio ryšio kainas. Visdėlto Komitetas apgailestauja, kad prie Komisijos pasiūlymo nepridėtas naujųjų priemonių poveikio užimtumui ir darbo sąlygoms judriojo ryšio sektoriuje tyrimas.

3.6 Energija

3.6.1 EESRK mano, kad veiksmingos tarpvalstybinės rinkos stiprina energijos tiekimo saugumą, geresnį krizių valdymą ir

mažina papildomų sąnaudų, kurios galiausiai tenka galutiniam vartotojui, riziką. Palaipsniui gerinant energijos vidaus rinkos veikimą, galima sutaupyti daug energijos, o tai naudinga įmonėms ir privatiems vartotojams;

3.6.2 EESRK atkreipia dėmesį, kad ES didmeninėse energijos rinkose sąlygos išlieka nevienodos ir **diskriminacinės**. Dėl tinklų struktūrinių trūkumų, visų pirma turint omenyje tarpvalstybinį tinklų sujungimą, rinkų integracija toli gražu nebaigta. Vis dar iškyla rimtų kliūčių užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie tinklo ir elektros energijos pardavimo.

3.6.3 Komitetas mano, kad būtina toliau **kurti „energetikos Europą“**, kurios tikslas – ginti Europos Sąjungos ir vartotojų bendrus interesus, užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir puoselėti socialinį, aplinkos ir ekonomikos tvarumą įgyvendinant tinkamą politiką, kuria paskirstoma nauda ir užtikrinamos proporcingos sąnaudos, išlaikomas rinkos vientisumas, nes tai yra svarbiausias socialinės rinkos ekonomikos vystymosi veiksnys.

3.6.4 EESRK ragina laikytis **kompleksinio požiūrio** įgyvendinant vidaus ir išorės politiką, taip pat susijusią politiką, pavyzdžiui, kaimynystės arba su aplinkos apsauga susijusią politiką. Būtina įveikti energetinį vienpusiškumą ir šiuo tikslu įgyvendinti veiksmingą bendrą energetinio solidarumo politiką, grindžiamą energijos šaltinių įvairinimu, energijos rūšių derinį gerai pritaikyti pagal kiekvienos valstybės narės sąlygas ir ypatumus, visų pirma užtikrinus aplinkos tvarumą.

3.6.5 Dėl to, kaip **energetika prisideda prie augimo**, EESRK:

- nurodo, kad efektyvus energijos vartojimas ir taupymas daugiausia priklauso nuo piliečių, įmonių ir darbuotojų veiksmų bei jų įpročių keitimo,
- pabrėžia, kad energijos taupymas turėtų skatinti ekonomikos vystymąsi, socialinę gerovę ir gyvenimo kokybę,
- pabrėžia, jog svarbu pasirinkti tinkamas priemones, ir yra įsitikinęs, kad savanoriški susitarimai yra naudingi, o privalomų priemonių reikia tada, kai pozityvios paskatos neduoda rezultatų,
- pabrėžia bendros elektros energijos ir šilumos gamybos kaip itin efektyvaus energijos gamybos būdo svarbą,
- nepritaria privalomo bendro efektyvaus energijos vartojimo planinio rodiklio nustatymui, tačiau rekomenduoja sutelkti pastangas, kad būtų pasiekti realūs rezultatai, ir
- pabrėžia, jog būtina užtikrinti finansinę paramą ir investicijas, kad būtų galima išnaudoti didžiulį naujųjų valstybių narių potencialą.

⁽¹⁶⁾ Žr. nuomonės OL C 107, 2011 4 6, p. 53; OL C 376, 2011 12 22, p. 92, OL C 318, 2011 10 29, p. 9; OJ C 24, 2012 1 28, p. 131, OJ C 24, 2012 1 28, p. 139.

3.6.6 Dėl **energetikos veikslių plano** EESRK rekomenduoja Komisijai:

- atlikti išsamų baltųjų sertifikatų tyrimą ir jį paskelbti,
- taikyti tikslingesnes priemones, pritaikytas konkrečioms atvejams, kai neišnaudojamas didžiulis energijos taupymo potencialas, ir kartu užtikrinti, kad kai kuriais konkrečiais atvejais būtų galima suteikti valstybės pagalbą,
- reikalauti prieigos prie elektros energijos, pagamintos bendros šilumos ir elektros energijos gamybos įrenginiuose, padidinant bendros energijos ir šilumos gamybos dalį energijos ir šilumos gamyboje.

3.6.7 Dėl priemonių, skirtų skatinti **keisti įpročius**, EESRK rekomenduoja Komisijai:

- sutelkti dėmesį į energijos vartotoją,
- plėsti viešojo sektoriaus vaidmenį, kad energijos vartojimo efektyvumo srityje jis rodytų pavyzdį įmonėms ir namų ūkiams,
- ištirti žmonių įpročius ir tikslingai suskirstyti informavimo ir sąmoningumo ugdymo priemones pagal įvairias vartotojų grupes,
- užtikrinti, kad vartotojams būtų naudingi jų veiksmai,
- suteikti, kai būtina, atidžiai parinktas veiksmingas paskatas – netgi nedidelės paskatos gali duoti gerų rezultatų,
- siekti, kad tiek statytojai, tiek ir valdžia užtikrintų, kad papildomos investicijos į pastatus atsispindėtų jų vertėje,
- išplėsti ir pritaikyti statybų sektoriaus darbuotojų rengimą ir tolesnį mokymą,
- skatinti viešojo administravimo institucijų mokymą energijos vartojimo efektyvumo srityje, įskaitant žaliuosius viešuosius pirkimus,
- Komisijai reikėtų išnagrinėti problemas ir, jei reikia, peržiūrėti nuostatas dėl pastatų energinio naudingumo sertifikatų ir dėl naujosios prietaisų ekologinio ženklavimo sistemos,
- Komisijai reikėtų įvertinti pažangiųjų skaitiklių paplitimo poveikį energijos vartotojams ir pasiūlyti papildomas priemones realiai naudai gauti,
- toliau taikyti ir plėtoti gerai veikiančias nacionalines ilgalaikes savanoriškų susitarimų sistemas ir jas taikyti taip pat ir viešajame sektoriuje,

— užtikrinti tikrą visų suinteresuotųjų subjektų – piliečių, įmonių ir darbuotojų dalyvavimą.

3.6.8 EESRK ragina dėti daugiau pastangų kovojant su **energijos nepriteklumi**, dėl kurio kyla pavojus, kad ja negalės naudotis vis didesnės gyventojų grupės (ekologiški sprendimai gali pasirodyti per brangūs (dėl aukštesnių kainų ir (arba) mokesčių), ypač labiau pažeidžiamoms gyventojų grupėms); taip pat sutelkti Europos patirtį siekiant kurti naujas ekologiškas, efektyvias, ilgalaikes ir konkurencingas darbo vietas ir mažinti nelygybę⁽¹⁷⁾, kartu užtikrinti piliečiams, kaip vartotojams, galimybę naudotis energetikos paslaugomis ir gauti darbo vietą, sukurtą mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ekonomikos sektoriuje⁽¹⁸⁾.

3.7 Transportas

3.7.1 Dėl transporto indėlio į augimą, EESRK sutinka, kad baltojoje knygoje dėl transporto nubrėžtas tikslas iki 2050 m. **60 proc. sumažinti** transporto sektoriuje **išmetamą CO₂ kiekį** atitinka bendrą ES poziciją dėl klimato apsaugos ir leidžia užtikrinti pusiausvyrą tarp būtinybės greitai sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir galimybės skubiai naudoti alternatyvius degalus Sąjungos ekonomikai svarbiame transporto sektoriuje. Komitetas siūlo šį ilgalaikį plano tikslą papildyti keliu konkretnių išmatuojamų vidutinės trukmės tikslų, susijusių su priklausomybės nuo naftos mažinimu, taip pat triukšmo ir oro taršos mažinimu.

3.7.2 Komisija svarsto, ar reikia didinti kelių transportui **alternatyvių transporto rūšių** konkurencingumą. Komitetas remia šį tikslą tuo atveju, kai jo siekiama skatinant geležinkelio, vidaus vandens kelių transporto pajėgumus ir kokybę, trumpųjų nuotolių laivybą ES viduje, taip pat veiksmingas įvairiarūšio transporto paslaugas, bet ne darant kliūtis veiksmingo ir tvaraus kelių transporto vystymui ES.

3.7.3 Dėl transporto vidaus rinkoje EESRK pripažįsta, kad transportas yra esminis **konkurencingumo ir gerovės veiksnys**, taip pat kad reikia kurti kompleksinę Europos transporto sistemą, stiprinti tvarumą ir skatinti mažai anglies dioksido išskiriančių transporto rūšių naudojimą, siekti energijos ir išteklių vartojimo efektyvumo, didinti tiekimo saugumą ir savarankiškumą ir mažinti spūstis keliuose. EESRK pritaria tam, kad būtų optimizuota daugiarūšio transporto logistikos grandžių veikla ir veiksmingiau naudojama transporto infrastruktūra. Jis taip pat remia plano strategiją taikyti daugiau į rinką orientuotų priemonių nei buvo numatyta ankstesnėse baltosios knygos redakcijose.

3.8 Pramonė

3.8.1 Dėl pramonės EESRK tvirtai pritaria **holistiniam požiūriui**, glaudesnei ES įvairių sričių politikos sąsajai bei ES ir valstybių narių gilesniam pramonės koordinavimui. Tikslas – tvarus konkurencingas Europos pramonės sektorius pasaulio ekonomikoje.

3.8.2 Glaudesnė sąsaja EESRK manymu turėtų paskatinti taikyti integruotą požiūrį **gerai išvystytoje vidaus rinkoje** socialinės rinkos ekonomikos sąlygomis, pasinaudojant pažangia

⁽¹⁷⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 65.

⁽¹⁸⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 81.

teisėkūra, moksliniais tyrimais ir taikomąja veikla bei inovacijomis, finansavimo galimybėmis, tausiai energiją vartojančia ir mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomika, aplinkos, transporto, konkurencijos ir užimtumo politika, įgūdžių ugdymu ir žinių gilinimu, prekyba ir susijusiais klausimais bei apsirūpinimu žaliavomis.

3.8.3 Nepaisant akivaizdžios pažangos, vidaus rinka vis dar susiskaldžiusi ir vis dar trūksta dėmesio sutelkimo į prioritetus, iš dalies dėl skirtingų požiūrių į verslą. **Vidaus rinkos sukūrimo ir pramonės politikos** sąsaja per dažnai lieka nepastebėta. EESRK ne kartą ragino sudaryti tinkamas sąlygas atsižvelgiant į sektoriams specialiai pritaikytas taisykles ir teminius klausimus, apimančius plačiai išsiskerojusius pasaulinius vertės tinklus.

3.8.4 Pramonės politika aktuali įvairiems tarpusavyje susijusiems **gamybos ir paslaugų sektoriams**. Šių sektorių ribos nėra aiškios. MVĮ tampa vis svarbesnės tiek pridėtinės vertės, tiek darbo vietų kūrimo požiūriu. Dėl šių veiksmų reikalingi pažangūs horizontalūs ir sektoriams skirti teisės aktai ir (arba) reguliavimas bei lydimosios priemonės. Reikia atsižvelgti į tarptautinių tinklų ir integruotų gamybos procesų sudėtingumą.

3.9 Paslaugos

3.9.1 EESRK mano, kad Komisijos išvados dėl **Paslaugų direktyvos poveikio** ir dėl paslaugų sektoriaus veikimo yra skubotos. Direktyva galioja dar tik kelerius metus. Ne visas valstybes nares vienodai tenkina ši direktyva ir jos savaip turi įgyvendinti šią direktyvą savo teisėkūroje.

3.9.2 **Paslaugų direktyvos** projektas buvo parengtas pagal senąją sutartį, pagal ją svarbiausias prioritetas skiriamas vidaus rinkai. Pagal Lisabonos sutartį kiti interesai yra vertinami ne kaip antraeiliai, kaip anksčiau, o kaip lygiaverčiai ekonominiams interesams. Įdomu panagrinėti, kaip pagal senąją sutartį parengti teisės aktai ir teismų praktika siejasi su naująja sutartimi.

3.10 Išorės augimo aspektas

3.10.1 Dėl išorės augimo aspekto ir **žaliavų užtikrinimo** EESRK primygtinai ragina imtis aktyvesnės užsienio politikos, kad ES pramonei būtų užtikrintos žaliavos. Šiuo tikslu reikėtų apibrėžti pagrindines naujosios diplomatijos žaliavų srityje gaires ir jas suderinti tarp valstybių narių. Dvišalės prekybos sutartys ir diplomatija labai svarbūs pagrindinėms ES pramonės žaliavoms užtikrinti. Tai yra artimiausias sunkus iššūkis naujai sukurtai ES diplomatinei tarnybai. Labai svarbu ne tik sutelkti dėmesį į gyvybiškai svarbių žaliavų užtikrinimą, bet ir tikslinėse šalyse kurti ES interesams palankią aplinką. Reikia pasinaudoti tuo, kad ES yra viena iš pasaulio populiariausių ir svarbiausių rinkų.

3.10.2 Dėl galimybės dalyvauti **trečiųjų šalių viešuosiuose pirkimuose** EESRK mano, kad ES turi sustiprinti savo derybinę galią, kad, vadovaudamasi savo pirmine ir antrine teise, page-

rintų galimybės dalyvauti trečiųjų šalių viešuosiuose pirkimuose turint omenyje tai, kad ES yra atvėrusi daugiau nei 80 proc. savo viešųjų pirkimų rinkų, tuo tarpu kitos didžiosios išsivysčiusios ekonomikos šalys jų atvėrę tik 20 proc.

3.10.3 EESRK primygtinai prašo Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos užtikrinti, kad bus veiksmingiau ir strategiškiau **ginami** su dalyvavimu viešuosiuose pirkimuose tiek Sąjungos viduje, tiek ir tarptautiniu lygmeniu susiję **ES interesai**. Tai sudarys galimybę ne tik padidinti ES patikimumą tarptautiniu lygmeniu, bet ir užtikrinti ekonominio ir socialinio modelio tvarumą ir jo plėtotę.

3.10.4 Su strategija „Europa 2020“ susijusiomis **ES prekybos politikos** priemonėmis turėtų būti siekiama, kad vykdant prekybą būtų prisidedama prie ilgalaikio augimo, kuris yra reikalingas krizei įveikti, kartu kad būtų užtikrinamas socialinės rinkos ekonomikos tvarumas ir remiamas perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Komitetas mano, kad reikėtų išaiškinti su keletu klausimų, visų pirma su subsidijomis ir valstybės pagalba, susijusius esamus teisės aktus ir kad Europos Sąjungai reikėtų puoselėti savo vertybes bei standartus prirėikus pritaikant Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) Ginčų sprendimo institucijos konkurencijos viziją (tai ypač pasakytina apie sparčiai augančios ekonomikos šalis).

3.10.5 Dėl **prekybos ir investicijų** EESRK mano, kad labai svarbu, kad nesumažėtų ES investuotojų saugumas, atsižvelgiant ir į ES verslo, ir besivystančių šalių interesus. EESRK palankiai vertina naują Europos Komisijos kompetenciją tiesioginių užsienio investicijų (toliau – TUI) srityje, tai padidins ES derybinę galią ir turėtų atverti ES galimybes tapti svarbesniu subjektu ir lengviau patekti į svarbias trečiųjų šalių rinkas apsaugant investuotojus ir taip padidinant mūsų tarptautinį konkurencingumą. EESRK kartu primygtinai tvirtina, kad ES prekybos ir investicijų politika turi būti nuosekli, atitikti Sąjungos ekonomikos ir kitą politiką, įskaitant aplinkos apsaugos, tinkamų darbo vietų kūrimo, sveikatos ir saugos darbe ir plėtros politiką. ES investicijų susitarimai turėtų būti rengiami derinant investicijoms atvirą aplinką su veiksminga ES investuotojų apsauga ir užtikrinant veiklos lankstumą šalyse, kuriose jie investuoja. Todėl Komitetas ragina ES pasinaudoti šia galimybe ir patobulinti bei atnaujinti investicijų susitarimus, dėl kurių deramasi, remiantis šių susitarimų stipriosiomis pusėmis, o ne nukopijuojant nuostatas iš kitų susitarimų. ES reikia kritiškai pažvelgti į naujausią tarptautinės investicijų teisės raidą, investicijų politiką ir praktiką (įskaitant investuotojo ir valstybės ginčų sprendimą), kad mąstysena ir požiūris į investicijų sutartis ateityje bei laisvos prekybos susitarimų investicijoms skirti skyriai būtų šiuolaikiški ir ilgalaikiai.

3.10.6 EESRK nuomone, reikia paspartinti **MVĮ internacionalizacijos** procesą ir taip sudaryti joms palankesnes sąlygas patekti į naujas rinkas ir kartu kurti darbo vietas.

3.10.7 **Dvišaliai prekybos susitarimai**, pavyzdžiui, neseniai sudaryti laisvosios prekybos susitarimai su Kolumbija, Peru ir Pietų Korėja potencialiai gali būti labai naudingi, jeigu bus išnaudotos jų teikiamos naujos galimybės, apie kurias reikėtų deramai informuoti įmones. Komiteto nuomone, dvišaliai susitarimai tikrai dera su daugiašališkumu ir netgi jį stiprina. EK teigimu, mūsų klestėjimas priklauso nuo prekybos. Tačiau Komitetas pabrėžia, kad į naująją derybų seriją reikėtų pažvelgti iš esmės visiškai kitaip: pasirinkus dvišalį susitarimą galima geriau atsižvelgti į regionų ir valstybių skirtumus nei sudarius daugiašalį susitarimą, kuriame neišvengiamai viskas matuojama stambesniu masteliu. EESRK pabrėžia šių susitarimų svarbą skatinant perimti ir plėtoti geriausios praktikos aplinkosaugos gerinimo srityje pavyzdžius, skatinti tvarų vystymąsi ir diegti aukštesnius socialinius ir užimtumo standartus. Vesdama dvišales derybas Europa privalo aiškiai pasakyti, kad socialiniais klausimais ir maisto saugos bei aplinkos srityse ji palaiko savo kolektyvinius prioritetus. Tarptautinė prekyba yra viena iš pasaulinio lygmens aprūpinimo maistu problemų ir kartu vienas iš šios problemos sprendimo variantų. Tarptautinės prekybos taisyklės turi padėti užtikrinti visų pirma mažiausiai pažengusių šalių aprūpinimą maistu, suteikti joms galimybę laisvai patekti į išsivysčiusių ir sparčiai augančios ekonomikos šalių rinkas laikantis specialiojo ir diferencinio režimo.

3.10.8 EESRK teigiamai vertina Europos Komisijos pirminko pavaduotojo Antonio Tajani pasiūlymą prieš ES ir trečio-sioms šalims pasirašant partnerystės susitarimus atlikti „**konkurencingumo testą**“. Jis taip pat sutinka, kad reikėtų įvertinti visų kitų politinių iniciatyvų (pavyzdžiui, energetikos, prekybos, aplinkosaugos, socialinės ir vartotojų apsaugos) poveikį pramonės konkurencingumui dar prieš pradendant tas iniciatyvas įgyvendinti.

3.10.9 Siekdama vystyti ekologišką ekonomiką globalizuotoje konkurencinėje aplinkoje ir išsaugoti pirmaujančią poziciją šioje srityje, Europa dėl savo pačios ir su klimato kaita susijusių interesų turėtų toliau siekti aukštų išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslų. Komitetas siūlo atlikti poveikio (konkurencingumui, užimtumui, aplinkai) vertinimus ir organizuoti viešas diskusijas, kad būtų pasirengta 2020–2050 m. pereinamiesiems laikotarpiams ir suteikta stabilumo ūkinės veiklos vykdytojų ir piliečių planams.

3.11 ES biudžeto sutelkimas augimui ir konkurencingumui skatinti

3.11.1 EESRK yra įsitikinęs, kad dėl ekonomikos ir finansų krizės ir vis didėjančio deficito daugelyje valstybių narių Europos Sąjunga šiuo metu neturi **biudžeto lėšų** nei savo politinei strategijai, nei su Lisabonos sutartimi susijusiems išpareigojimams įgyvendinti.

3.11.2 EESRK mano, kad Europos **biudžetas turi būti sustiprintas ir atlikti sverto poveikį**. Nacionaliniai ir ES biudžetai turėtų vienas kitą papildyti, kad įgyvendinant svarbius ES politikos tikslus būtų pasiekta masto ekonomija.

3.11.3 EESRK tvirtina, kad ES biudžetas turi būti **pavyzdinis** valdymo, veiksmingumo, skaidrumo ir administracinių išlaidų kontrolės požiūriu.

3.11.4 EESRK laikosi nuomonės, kad reikia atsisakyti **teisingos grąžos** (pranc. *juste retour*) principo, kadangi jis prieštarauja Europos integracijos solidarumo ir abipusės naudos vertybėms. Veikiau reikėtų taikyti subsidiarumo principą perkeliant į Europos lygmenį tai, kas nacionaliniu lygmeniu praranda prasmę ir veiksmingumą. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlymą grįžti prie nuosavų išteklių, kurie gali būti sukurti naujai arba pakeisti nacionalinius mokesčius.

3.11.5 EESRK primygtinai reikalauja užtikrinti **konkurencingumui ir inovacijoms** reikiamą privačiųjų ir viešųjų finansinių išteklių lygį, kaip atsvarą mažinamam biudžetui. EESRK labai palankiai vertina paskelbtą ketinimą gerinti tarpvalstybines sąlygas rizikos kapitalui ir pasiūlymus dėl valstybinių ir privačiųjų ES projektų obligacijų naudojimo investicijoms į energetiką, transportą ir IRT. Reikėtų išnagrinėti projektų obligacijų kitose, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos srityse, galimybę. Struktūriniai ir sanglaudos fondai taip pat turėtų orientuotis į pramonės politiką. Reikalingos naujos novatoriškos idėjos privačiam kapitalui pritraukti į pramonės sektorių.

3.11.6 Itin svarbu išlaikyti, ar netgi padidinti **MTTP** skirtus ES finansinius išteklius **Dideli Europos projektai**, pavyzdžiui, energetikos srityje, ir bendrai vienos ar kelių valstybių narių finansuojamas Europos infrastruktūros kūrimas turėtų daryti sverto poveikį.

3.11.7 2010 m. spalio mėn. Komisija priėmė Komunikatą „Regioninės politikos įnašas į pažangų augimą 2020 m. Europoje“⁽¹⁹⁾, kuriame aiškiai pabrėžiama, kad Sąjungoje reikia skatinti inovacijas, mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, ir kalbama apie tai, kad šioje srityje tam tikrą vaidmenį gali atlikti regioninė politika. Komunikate taip pat akcentuojama, kad iki šiol **inovacijoms skiriamomis lėšomis** naudotasi palyginti vangiai. Todėl labai gaila, kad 2011 m. Komisijos pasiūlyme (COM(2011) 482), kuriuo dėl tam tikrų finansų valdymo nuostatų, taikytinų tam tikroms valstybėms narėms, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nenumatyta galimybė Europos Sąjungai 100 proc. finansuoti inovacinius projektus – tai būtų buvę ypač naudinga MVĮ.

3.11.8 EESRK visada rėmė **transeuropinių transporto tinklų programą** ir dar kartą patvirtina remiantis ją. Tačiau jis atkreipia dėmesį į tai, kad išsiplėtusioje Europos Sąjungoje išaugo transporto infrastruktūros poreikiai, todėl reikėtų apsvarstyti galimybes pritaikyti dabartinę politiką ir jos įgyvendinimo priemones būsimiems uždaviniams spręsti.

⁽¹⁹⁾ Žr. dokumentą COM (2010) 553 final.

3.11.9 Siekiant padidinti **alternatyvioms transporto rūšims** tenkančią rinkos dalį, reikės didelių investicijų į infrastruktūrą, tarp jų – investicijų į kelių transporto infrastruktūrą. Spręsti finansavimo problemas pritraukiant privatų kapitalą ir įvedant mokesčius už naudojamą infrastruktūrą nėra universalus sprendimas. Kaip jau yra pareiškęs ne vienoje ankstesnėje savo nuomonėje, Komitetas pritaria sąnaudų internalizavimui transporto sektoriuje. Komitetas sutinka, kad pagal principą „teršėjas moka“ ekonominės priemonės turi atspindėti realią transporto kainą mūsų visuomenei ir keisti elgesį rinkoje tvarumo linkme. Šiuo požiūriu, pelnas iš šių papildomų mokesčių turi būti skiriamas tvariam transportui vystyti ir visai transporto sistemai gerinti, kad būtų galima sukurti iš tiesų tvarią judumo politiką. Šie mokesčiai turėtų būti atskirti nuo mokesčių, kurie renkama finansavimo tikslais pagal principą „naudotojas moka“.

3.11.10 EESRK nuomone, būtina kurti **politikos priemonių derinių** (angl. *policy mix*) sistemas, apimančias:

- energijos vartojimo efektyvumo priemonės,
- nekenksmingas CO₂ surinkimo ir saugojimo sistemas (angl. CCS),
- konkurencingą atsinaujinančiųjų energijos išteklių vystymą,
- elektrinių pertvarkymą, kad gaminant energiją būtų išskiriama mažai anglies dioksido,
- priemonės didelio naudingumo bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai (angl. *combined heat and power production, CHP*) plėsti.

3.11.11 Dėl Europos integruotos energetikos rinkos „priemonių rinkinio“ EESRK mano, kad būtina nedelsiant numatyti ir suderinti **investicijas** šiose srityse:

- pažangieji tinklai (angl. *smart grid*) ir energijos tiekimo tinklų tobulinimas,
- moksliniai tyrimai ir bendrų programų vystymas energijos tvarumo, nanomokslų ir nanotechnologijų, informacinių technologijų taikomųjų programų tinklo makrosistemoms ir namų ūkio technikos mikrosistemoms sektoriuose,
- gebėjimas valdyti sudėtingas sistemas ir užtikrinti tvirtą orientacinę pagrindą pramonės sektoriui ir valstybiniais bei privatiems operatoriams,
- struktūruoto ir sąveikaus dialogo su socialiniais partneriais, vartotojais ir visuomene stiprinimas.

3.11.12 EESRK ragina teikti pirmenybę kaimyninėse Europos šalyse įgyvendinamiems **energijos šaltinių įvairinimo projektams**, pavyzdžiui, Kaspijos jūros regiono ir Juodosios jūros regiono energijos tiekimo koridoriaus, visų prama *Nabucco* dujotiekio tiesimo, suskystintų gamtinių dujų (SGD) infrastruktūros, elektros tinklų sujungimo bei Europos ir Viduržemio jūros regiono elektros energijos ir dujų infrastruktūros žiedo užbai-

gimo projektų, naujų Europai svarbių naftos infrastruktūros projektų, pavyzdžiui, Odesos ir Gdanskio projekto, Konstancos ir Triesto projektų, taip pat *Nord Stream* projekto, įgyvendinimui.

4. Nedarbo problemos ir krizės sukeltų socialinių pasekmių sprendimas

4.1.1 EESRK laikosi nuomonės, kad pagrindinė **naujų darbo vietų kūrimo sąlyga** – tvarus ir stabilus ekonomikos augimas. EESRK džiaugiasi, kad daugelis institucijų ir organizacijų atsižvelgė į socialinį ekonomikos atgaivinimo aspektą teikdamos pasiūlymus krizei įveikti.

4.1.2 Komitetas yra įsitikinęs, kad svarbu rengti iniciatyvas, kuriomis skatinamas **sektorių, kuriuose didžiausias užimtumo potencialas**, kaip antai mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sektoriaus („žaliosios“ darbo vietos), sveikatos bei socialinio sektoriaus („senjorų“ darbo vietos) ir skaitmeninių technologijų ekonomikos sektoriaus, plėtojimas.

4.1.3 EESRK išskiria šiuos prioritetinius veiksmus: naujų **verslumo**, ypač moterų, galimybių vystymas, **jaunimo užimtumas** ir pavyzdinės iniciatyvos „Judus jaunimas“ rėmimas.

4.1.4 EESRK mano, kad labai svarbu skatinti **verslumą** ir iniciatyvumą sukuriant aplinką, kurioje remiami verslininkai, suprantama rinkai būdinga rizika ir vertinamas žmogiškasis kapitalas, ir kartu laikytis kolektyvinių susitarimų ir nacionalinės praktikos.

4.1.5 EESRK visų pirma prašo parengti veiksmų planą siekiant nedelsiant užtikrinti **naujų novatoriškų įmonių vystymui ir esamų MVĮ rėmimui** būtinas sąlygas, prisidėti prie naujų darbo vietų, kurios reikalingos norint įveikti krizę ir vėl užtikrinti tvarų augimą, kūrimo. Numatyti veiksmai turėtų būti planuojami Europos, nacionaliniu ir regionų lygmenimis ir apimti tiek komercines ir nekomercines, tiek socialinės ekonomikos įmones. Be šio plano taip pat reikėtų pasirūpinti bedarbių ir jaunimo mokymu, kad jie galėtų užimti šias naujas darbo vietas.

4.1.6 **Ekologiškų darbo vietų** steigimo skatinimas turėtų vykti derinant skatinamąsias ir baudžiamąsias priemones, skiriant reikalingų išteklių, bet neužkraunant pernelyg didelės naštos ir taip trūkstamiems vešiesiems finansams. Šis finansavimo aspektas bus esminis, ir tam reikalingas visų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas, kadangi strategija „ES 2020“ ir paramos programos negalės veikti, jei bus varžoma valstybių narių veiksmų laisvė biudžeto srityje. Įmonės, kurios išpareigos kurti geresnės kokybės darbo vietas ir taikyti tvaresnius gamybos metodus, turėtų būti skatinamos ir remiamos. Įmonėms būtinos aiškios, stabilios ir tarptautiniu mastu suderintos taisyklės. Todėl teisingas sprendimas būtų greitai ir suderintai spręsti Europos patento klausimą.

4.1.7 Kaip Komitetas jau pažymėjo savo nuomonėje dėl 2011 m. MAA įveikiant krizę labai svarbus vaidmuo tenka **tinkamai darbo užmokesčio politikai**. Darbo užmokesčio didinimas vidutinės trukmės laikotarpiu atsižvelgiant į nacionalinę visos gamybos masto augimą makroekonominio požiūriu

užtikrina pusiausvyrą tarp pakankamo paklausos augimo ir kainų konkurencingumo. Todėl socialiniai partneriai turi stengtis vengti darbo užmokesčio ribojimo, kai siekiama sau naudoti kitų sąskaita, darbo užmokesčio politika turi būti orientuota į našumą. Todėl EESRK kategoriškai atmeta pasiūlymą, kuris pateikiamas ir Komisijos komunikate dėl 2012 m. MAA, kad reikia įsikišti į nacionalines darbo užmokesčio nustatymo sistemas, be kitų dalykų reikalaujant imtis „reformos priemonių“ kolektyvinėms deryboms decentralizuoti. Socialinių partnerių savarankiškumą ir jų laisvę sudaryti kolektyvinius susitarimus jokiomis aplinkybėmis toliau negalima abejoti – tai labai aiškiai paaiškinta šešių priemonių reglamente Nr. 1176/2011 (šešių priemonių rinkinys).

4.1.8 EESRK pažymi, kad įmonės kuria įvairaus pobūdžio darbo vietas. Taip kuriamos **naujos darbo rūšys**: žmonės įdarbinami pagal laikinas sutartis, pagal kurias gaunamos nedidelės pajamos, suteikiama silpna socialinė apsauga ir nenumatyta jokios darbuotojų teisinės apsaugos. Ne visos terminuotos sutartys reiškia, kad darbo vieta neužtikrinta: aukštos kvalifikacijos savarankiškai dirbantys asmenys darbo rinkoje puikiai verčiasi vykdydami pavienius užsakymus, tačiau laikinas darbas jau pagal apibrėžtį yra neužtikrintas kai kalbama apie mažai kvalifikuotą arba nekvalifikuotą darbą gamybos arba paslaugų sektoriuose. Lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyrą gali būti atsakas į lankstaus darbo poreikį, išskylantį įmonėms, bet tik su sąlyga, kad bus sudarytos panašios saugumo sąlygos, kaip ir nuolatiniam darbui.

4.2 Struktūrinis darbo jėgos pasiūlos ir paklausos atotrūkis

4.2.1 Pagrindinis būdas problemoms išspręsti yra **švietimo institucijų, įmonių, socialinių partnerių ir valdžios institucijų bendradarbiavimas**, ypač numatant būsimus kvalifikacijos poreikius, imantis reikiamų iniciatyvų bendro švietimo ir profesinio lavinimo bei mokymo srityse. Komitetas paragino gerinti profesinio lavinimo ir mokymo kokybę ir veiksmingumą siekiant jį padaryti patrauklesnį ir reikalingesnį. Kai į universitetus patenkančių jaunų žmonių skaičius yra vienintelis rodiklis, tai klaidina formuojant švietimo politiką ir neatitinka su įgūdžiais susijusių darbo rinkos poreikių. Turėtų būti užtikrinta švietimo ir mokymo sistemų pusiausvyrą.

4.2.2 Demografiniai pokyčiai (dirbantieji sensta ir į darbo rinką patenka mažiau jaunimo) ir technologinių pokyčių sparta vykstant gamybos procesams kelia grėsmę, kad Europai gali labai pritrūkti **kvalifikuotų darbuotojų**. Todėl nepaprastai svarbu visiems sudaryti ir išsaugoti galimybes patekti į darbo rinką ir užtikrinti, kad niekam nebūtų į ją užkirstas kelias. EESRK pabrėžia, kad darbuotojams turi būti sudaryta galimybė tobulinti įgūdžius ir profesinę kvalifikaciją, visą profesinį gyvenimą ugdyti naujus gebėjimus, padedančius prisitaikyti prie jų darbo aplinkoje vykstančių pokyčių ir tenkinti kvalifikuotos darbo jėgos poreikius rinkoje. Norint toliau konkuruoti su kitais pasaulio regionais vienas svarbiausių uždavinių ES – tinkamai ir veiksmingai valdyti šį procesą.

4.2.3 EESRK pritaria nuomonei, kad darbuotojams visų pirma turi būti sudaryta galimybė dalyvauti **profesinio mokymo programose**. Tyrimai parodė, kad mažiausiai šiomis

programomis pasinaudoja tie darbuotojai, kuriems labiausiai reikia mokymo, todėl reikėtų taikyti skirtingas priemones skirtingoms darbuotojų grupėms.

4.2.4 Didelę biudžeto dalį reikėtų skirti **mažiausiai kvalifikuotiems darbuotojams**, nes būtent jiems labiausiai reikia papildomo mokymo. Tai turėtų vykti darbuotojui skiriant asmeninį biudžetą mokymuisi, o jo dydis turėtų būti atvirkščiai proporcingas išsilavinimo lygiui, kad mažiausiai kvalifikuotiems darbuotojams būtų skiriama daugiausia lėšų.

4.2.5 **Vyresnio amžiaus darbuotojams** reikėtų taikyti tokią personalo politiką, kuria būtų atsižvelgiama į darbuotojų amžių. Nors daugelyje ES valstybių narių pensinis amžius didinamas, nemažai vyresnio amžiaus darbuotojų praras darbą dar nesulaukę dabartinio pensinio amžiaus, visų pirma todėl, kad nesugebės prisitaikyti prie pokyčių. Šią problemą gali padėti išspręsti specialus ir tikslingas mokymas.

4.2.6 Taip pat labai svarbu, kad švietimas ir mokymas būtų **veiksmingi**. Kai kurios valstybės narės bando naujus, veiksmingesnius mokymo metodus ir iš naujo supranta mokymosi darbo vietoje svarbą. EESRK pabrėžia, kad svarbu plėtoti šio pobūdžio projektus ir ragina Komisiją juos skatinti kartu užtikrinant keitimąsi gerąja praktika šioje srityje.

4.3 Įdarbinimo, visų pirma jaunimo ir ilgalaikių bedarbių, rėmimas

4.3.1 EESRK dar kartą pakartoja savo raginimą **nubrėžti kiekybiškai išmatuojamus europinius tikslus jaunimo užimtumo srityje**, visų pirma: 1) nustatyti tikslą pastebimai sumažinti jaunimo nedarbą ir 2) nustatyti ne ilgesnį kaip keturių mėnesių laikotarpį, kurio vidutiniškai reikia jaunam asmeniui susirasti darbą arba mokymosi vietą. Sprendimas konkrečių tikslų jaunimo užimtumo srityje nustatymą palikti valstybių narių kompetencijai davė nedaug rezultatų, nes tik keletas šalių savo nacionalinėse reformų programose suformulavo atitinkamus tikslus.

4.3.2 EESRK palankiai vertina tai, kad Komiteto raginimas valstybėms narėms užtikrinti, kad visi jaunuoliai per keturis mėnesius nuo privalomo mokyklinio ugdymo baigimo būtų įdarbinti, tęstų mokslą arba dalyvautų aktyvumo skatinimo programose, virto pasiūlymu į „Judaus jaunimo“ pavyzdinę iniciatyvą įtraukti **„Jaunimo garantijų“** iniciatyvą.

4.3.3 Valstybėms narėms, kuriose darbo rinkos padėtis jaunimo atžvilgiu yra ypač įtempta ir kurios tuo pat metu turi laikytis griežtų biudžeto reikalavimų, turėtų būti sudarytos galimybės paprasčiau pasinaudoti **ES fondais**, skirtais tokioms priemonėms kaip iniciatyva „Jaunimo garantija“. Reikalingos pragmatiškos ir lanksčios procedūros ir paprastesnis lėšų naudojimo administravimas, įskaitant laikiną nacionalinių lėšų nemokejimą bendrai finansuojant projektus, naudojantis ESF ir kitų Europos fondų lėšomis.

4.3.4 EESRK jau ne kartą pabrėžė, kad nors ekonomikos krizė verčia pergaltoti biudžeto prioritetus visose ES šalyse, svarbu ir toliau skirti ir, jei reikia, didinti **europines lėšas jaunuolių švietimui, mokymui ir užimtumui**. Atsižvelgdamas į tai EESRK ragina naujame finansiniame plane nuo 2014 m. jaunimui skirtoms iniciatyvoms numatyti pakankamai lėšų.

4.3.5 Kai kurios valstybės narės, nustačiusios atitinkamas sąlygas, krizės metu pagerino galimybes gauti **bedarbio pašalpas** palankių sąlygų neturinčioms grupėms, įskaitant jaunimą. Tačiau šios priemonės numatytos ribotam laikotarpiui arba esama grėsmės, kad jos bus nutrauktos dėl numatytų griežtų taupymo priemonių. EESRK ragina bendrai persvarstyti reikalavimus, pagal kuriuos jauni žmonės įgyja teisę į bedarbio pašalpą, nustatyti palankesnes sąlygas tiems, kurie ieško darbo, bet iki šiol nesinaudojo tomis teisėmis. Taip pat rekomenduojama atitinkamus tikslus įtraukti į nacionalines reformų programas. Tai būtų svarbus indėlis sprendžiant klausimus, susijusius su neužtikrinta daugelio jaunų žmonių padėtimi pradedant profesinį gyvenimą.

4.3.6 15–24 m. amžiaus grupei būdingas ne tik dvigubai didesnis nedarbas palyginti su suaugusiais, bet ir **nesaugių darbo santykių** mastas (kai kuriose šalyse jis siekia daugiau nei 60 proc.), padidėjęs neregamentuojamų formų profesinio mokymo ir stažuotių skaičius (visų pirma pietinėse Europos šalyse), be to, padidėjo jaunimo, dirbančio mažiau kvalifikuotą darbą negu turima kvalifikacija. EESRK rekomenduoja atsakyti laikinai, ilgalaikių perspektyvų nesiūlančių sprendimų siekiant jaunuolių integruoti į darbo rinką. Vietoj nesaugaus užimtumo ir saugumo neužtikrinančių darbo sutarčių reikėtų gyvendinti priemones, užtikrinančias, kad blogai apmokamas laikinas darbas ir laikinos darbo vietos su menkomis socialinėmis garantijomis jaunimui netaptų įprastu reiškiniu. Kalbant apie Komisijos **iniciatyvą dėl stažuotių**, EESRK remia atitinkamą Europos kokybės sistemą, kurioje dalyvauti turėtų būti skatinamos ir įmonės, siekiant propaguoti mokymąsi darbo vietoje, saugią sutarčių sudarymą, visų pirma su menką išsilavinimą turinčiu jaunimu. Turėtų būti apsvaistyta, ar kitos šalys negalėtų iš dalies perimti kai kuriose valstybėse narėse jau ilgą laiką sėkmingai taikomos „dualistinės“ profesinio mokymo sistemos, pagal kurią bendrasis lavinimas derinamas su profesiniu mokymu.

4.3.7 Dėl nesibaigiančio krizės nulemtos darbo jėgos paklausos sąstingio didėja ilgalaikis nedarbas; dėl to kyla didelių sunkumų įsidarbinti ir didėja skurdas – vis didesnė dalis darbinio amžiaus arba jaunesnių žmonių, priklausančių ryšio su darbo rinka neturintiems namų ūkiams, gyvena skurde. **EESRK rekomenduoja valstybėms narėms ypatingą dėmesį skirti integracinių tarpinių darbo rinkų kūrimui – valstybės ištekliais sukurti atitinkamą kiekį tinkamų darbo vietų** ir taip užtikrinti, kad ilgalaikiai bedarbiai išsaugotų ryšį su darbo pasauliu ir gilintų žinias. Taip būtų užtikrinta, kad dėl prastos ryšio su darbo rinka skurdas nedidėtų, o tokiems darbuotojams būtų sudarytos sąlygos sklandžiai pereiti į atvirą darbo rinką, kai tik krizė pasibaigs.

4.4 Socialinis verslumas

4.4.1 Socialinės įmonės yra svarbus **Europos socialinio modelio** elementas. Socialinės įmonės įneša **svarbų indėlį į visuomenės** vystymąsi ir padeda siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų kurdamos darbo vietas, ieškomos novatoriškų

sprendimų visuomenės poreikiams patenkinti ir skatindamos socialinę sanglaudą, integraciją ir aktyvų pilietiškumą.

4.4.2 Komitetas yra įsitikinęs, kad propaguojant socialinį verslumą, ypač šiuo atšiauraus ekonominio klimato laikotarpiu, bus galima pasinaudoti jų **augimo potencialu ir pridėtine socialine verte**. Siekiant išnaudoti šį potencialą reikia sukurti ir įgyvendinti visapusišką politinę sistemą, apimančią platų suinteresuotųjų subjektų spektrą iš įvairių visuomenės sektorių (pilietinė visuomenė, privatusis, viešasis sektorius) ir visais lygmenimis (vietos, regionų, nacionaliniu ir Europos).

4.4.3 Valstybės narės ir ES institucijos turi užtikrinti, kad socialinės įmonės būtų įtrauktos į **viešosios politikos iniciatyvas ir šioms įmonėms skirtas programas**, taikant tokias pat sąlygas, kaip ir kitoms įmonių formoms, ir kad į jas būtų atsižvelgta.

4.4.4 Socialinėms įmonėms svarbiausia geresnės galimybės **gauti kapitalo** ir konkrečiai pritaikytos finansavimo priemonės. Komisija turėtų rinkti ir skleisti informaciją apie valstybėse narėse jau taikomą gerą praktiką ir inovacines finansavimo priemones, pavyzdžiui, mišrų kapitalą ir įvairias viešųjų bei privačiųjų investuotojų sąveikos formas, ir užtikrinti, kad dabartinė ES reglamentavimo sistema netrukdytų kurti naujas priemones.

4.4.5 Labai svarbu, kad į **kitą struktūrinių fondų programavimo** laikotarpį būtų įtrauktos socialinių įmonių steigimo ir vystymo programos.

4.4.6 Komisija turėtų visos ES mastu palyginti **viešojo finansavimo metodus**, itin tinkančius socialinėms įmonėms. Ji turėtų skatinti viešuosius pirkimus, kuriuose atsižvelgta į socialinius aspektus, įvertinti jų paplitimą ir spręsti viešųjų pirkimų perteklinio reglamentavimo klausimą. Peržiūredama valstybės pagalbos taisyklės Komisija turėtų apsvaistyti galimybę socialinėms visuotinės svarbos paslaugoms taikyti visą išimtį arba visoms smulkios viešosioms paslaugoms ir tam tikroms socialinėms paslaugoms taikyti išimtį dėl pranešimo, taip siekiant skatinti steigtis socialines įmones.

4.4.7 Kadangi jų teisinė forma skiriasi ir socialinė paskirtis yra specifinė, kai kuriose šalyse taikomos **mokesčių lengvatos**. Jas reikėtų peržiūrėti ir kartu taikyti siekiant skatinti tinkamą taisyklių parengimą

4.5 Pažeidžiamų asmenų apsauga

4.5.1 Kaip Komitetas jau ne kartą pažymėjo savo nuomonėje dėl 2011 m. MAA ir su kuo Komisija taip pat visiškai sutinka, **socialines išmokas** reikia vertinti ne kaip naštą, o kaip visiemis naudingą produktyvią investiciją. Nedarbo išmokomis bei aktyviomis darbo rinkos politikos priemonėmis galima stabilizuoti ekonomiką ir skatinti aktyvų prisitaikymą prie permainų tobulinant įgūdžius ir užtikrinant veiksmingą darbo paiešką bei perkvalifikavimą. Vis dėlto reikėtų atsargiai vertinti priemones,

kuriomis siekiama griežtinti tinkamumo kriterijus. Kyla pavojus, kad dar labiau padidės atskirtį patiriančių asmenų neužtikrintumas, o tai profesinės (re)integracijos požiūriu yra didelė kliūtis. Neigiama tokių „išstūmimo“ priemonių pasekmė taip pat gali būti ta, kad jos paskatins gyventojus pereiti į kitus socialinės apsaugos sektorius, pavyzdžiui, kreiptis dėl socialinės pagalbos, darbingumo netekimo, o tai yra nepageidautina.

4.5.2 EESRK pažymi, kad darbuotojams turi būti suteikta **socialinė apsauga ir užtikrintos pajamos**, kad greitai besikeičiančioje visuomenėje jie galėtų dirbti optimaliai ir nesibaimindami dėl rytojaus.

4.5.3 EESRK ragina Europos institucijas įtikinamiau patvirtinti, kad bus išsaugoti **Europos socialiniai standartai**. Dėl ryžto stokos šioje srityje daugėja skurstančių dirbančiųjų, didėja nelygybė, auga piliečių baimė dėl ateities, taip pat didėja piliečių nepasitikėjimas bendrapiliečiais, socialinėmis įstaigomis ir valdžios institucijomis. Tokios nuomonės gyventojai laikosi ne tik nacionalinių, bet ir į Europos lygmens institucijų atžvilgiu, kaip rodo daugelyje valstybių narių didėjantis euroskeptiškumas.

4.5.4 EESRK nuomone, būtina užtikrinti, kad dėl **taupymo priemonių** nedidėtų skurdo pavojus ir toliau nedidėtų skirtumai, kurie pastaraisiais metais ir taip išaugo. Tačiau imantis priemonių krizei įveikti reikia atkreipti dėmesį į tai, kad šios priemonės neprieštarautų paklausos ir užimtumo skatinimo bei neigiamų socialinių padarinių švelninimo tikslui. Valstybės narės turėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad ekonomikos krizei ir valstybių išsiskolinimui įveikti skirtos priemonės nekliudytų viešosioms investicijoms į darbo politikos priemones ir nesusilpnintų bendro švietimo ir profesinio mokymo sektorius. EESRK ragina atlikti veiksmingą socialinio poveikio vertinimą, siekiant išnagrinėti, kaip būtų galima pasiekti tikslą iki 2020 m. padėti bent 20 milijonų žmonių išbristi iš skurdo ir socialinės atskirties.

4.5.5 Paprastai nuo taupymo priemonių labiausiai nukentčia žmonės, kurie yra priklausomi nuo socialinių išmokų, įskaitant ir dirbančius neužtikrintomis darbo sąlygomis bei kitas palankių sąlygų darbo rinkoje neturinčias grupes. Dažniausiai darbą sunkiausia susirasti būtent tiems žmonėms, kurių galimybės gauti paramą yra ir taip ribotos. Todėl reikia sukurti atitinkamus, efektyvius ir tvarius socialinės apsaugos tinklus, ypatingą dėmesį skiriant pagalbai labiausiai nukentėjusioms ir palankių socialinių sąlygų darbo rinkoje neturinčioms grupėms.

5. Viešosios administracijos modernizavimas

5.1.1 Dėl viešosios administracijos modernizavimo: EESRK nuomone, geras valdymas reiškia **daugiapakopį valdymą ir partnerystę su regionų lygmens atstovaujančiąja organizuota pilietine visuomene**.

5.1.2 **Daugiapakopis valdymas** yra lanksti Komisijos, valstybių narių vyriausybių, regionų ir vietos valdžios institucijų ryšių sistema, specialiai pritaikyta konkrečioms situacijoms ir teminėms aplinkybėms – tai nėra hierarchinė kompetencijos

pasiskirstymo tarp valdymo sluoksnių sistema. Geram valdymui būdingi atvirumu grįsti santykiai, ne toks griežtas subsidiarumo principo taikymas.

5.1.3 **Partnerystė** yra svarbi kolektyvinio įsipareigojimo priemonė ir prisideda prie didesnio viešųjų išlaidų ir viešosios politikos veiksmingumo. Siekti šio tikslo galėtų padėti naujos veiksmingos partnerystės formos. Tokia partnerystė, kurioje dalyvautų ir kurią remtų visos suinteresuotosios šalys – viešosios ir privačios (įskaitant bankus) – ir kuri būtų organizuojama taikant aiškias ir veiksmingas projektų stebėjimo visą jų trukmės laikotarpį taisykles ir nustatant terminus, atsakomybę ir galimas sankcijas, galėtų papildyti inovacijų strategiją.

5.1.4 EESRK visų pirma ragina Komisiją, Parlamentą ir Tarybą, taip pat valstybes nares ir regionus priimant sprendimus Europos, nacionaliniu ir teritoriniu lygmeniu vadovautis principu „**visų pirma galvokime apie mažuosius**“. Komitetas taip pat rekomenduoja valstybėms narėms ir regionams vadovautis minėtu principu įgyvendinant savo MVĮ, ekonomikos ir pramonės politiką. Galiausiai Komitetas mano, kad SVA turėtų tapti labiau įpareigojančia priemone, visų pirma ES institucijoms. Tačiau EESRK nesutinka su Europos Komisijos pasiūlymu MVĮ ir labai mažoms įmonėms netaikyti ES teisės aktų.

5.1.5 EESRK mano, kad paskyrus nacionalinius **MVĮ atstovus** („MVĮ pasiuntinius“), valstybėms narėms turėtų būti lengviau taikyti SVA. Komitetas rekomenduoja skirti ir regioninius MVĮ atstovus.

5.1.6 Reikia pereiti į etapą „**visų pirma veikime mažųjų naudai**“. Nepavyks sėkmingai įgyvendinti SVA, jei nebus pereita prie tikro „partneryste pagrįsto daugianario ir daugiapakopio valdymo“. Būtina užtikrinti, kad ekonominiai ir socialiniai partneriai, taip pat viešajam ir privačiam sektoriui atstovaujantys suinteresuotieji subjektai būtų nuo pat pradžių įtraukti į politines diskusijas ir teisėkūros procesus. Todėl EESRK prašo sudaryti galimybę įvairių kategorijų MVĮ atstovaujantioms organizacijoms aktyviai dalyvauti visais lygmenimis vykstančiuose teisėkūros ir sprendimo priėmimo procesuose.

5.1.7 EESRK sutinka su Taryba ir Komisija, kad reikalingas veiksmingas daugiapakopis valdymas, geresnis **ES lėšų panaudojimo ir ES politikos kryptį įgyvendinimo** valdymas. Klausimas yra ne ar, o kaip. Šiuo atveju svarbiausia suderinti „iš apačios į viršų“ generuojamas iniciatyvas ir iš „viršaus į apačią“ nustatomas pagrindines sąlygas.

5.1.8 Komitetas itin palankiai vertina pasiūlymą užtikrinti **aktyvesnį viešojo sektoriaus ir kitų suinteresuotųjų šalių dalyvavimą** rengiant, perkeliant Bendrijos teisės aktų nuostatas į nacionalinę teisę ir jas įgyvendinant, ypač pailginant viešųjų konsultacijų trukmę bei supaprastinant pažeidimo tyrimo procedūras ir didinant jų veiksmingumą.

5.1.9 EESRK palankiai vertina tikslą modernizuoti ES viešųjų pirkimų politiką, kad geriau veikiančioje bendrojoje rinkoje ji

taptų veiksmingesnė, o bendroji rinka savo ruožtu taptų novatoriškesnė, ekologiškesnė ir socialiniu požiūriu stipresnė. EESRK pabrėžia, kad strategijoje „Europa 2020“ išryškinti inovacijų, aplinkos apsaugos ir socialiniai aspektai yra aktualūs ir viešiesiems pirkimams ir turi jiems įtakos.

5.1.10 EESRK pabrėžia, kad šiandien, kaip ir anksčiau, turi būti vadovaujama atvirumu, skaidrumu, veiksmingumu, teisinio tikrumo, ekonomiškumo, konkurencingumo principais, sudarytos sąlygos į rinką patekti mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) ir laisvosioms profesijoms, laikomasi proporcingumo principo, dažniau sudaromos tarptautinės sutartys, vengiama diskriminacijos ir korupcijos ir reikalaujama profesionalumo.

5.1.11 Būtina sumažinti nereikalingą biurokratiją – tai būtų naudinga visiems. Reikėtų vengti sudėtingų teisės aktų ir valstybėse narėse paplitusio perteklinio reguliavimo.

5.1.12 EESRK rekomenduoja išanalizuoti valstybių narių geriausią praktiką, pavyzdžius ir priemones rinkos atverti.

5.1.13 EESRK palankiai vertina Komisijos parodytą norą stiprinti politines, teisėkūros ir administracines **procedūras** siekiant užtikrinti, kad Bendrijos teisės aktai būtų racionaliau ir tinkamiau rengiami ir taikomi visuose politikos ciklo etapuose.

5.1.14 EESRK nuomone, reikėtų aiškiau apibrėžti kai kuriuos aspektus, pavyzdžiui, kaip **už ex ante poveikio vertinimo**

įgyvendinimą atsakingos visos Bendrijos institucijos jį vykdo, koks turėtų būti už poveikio vertinimo stebėseną atsakingo organo pobūdis ir kas turėtų būti jo nariai, kokie naudojami kriterijai, turėtų būti aiškiau apibrėžti didesnio skaidrumo užtikrinimo būdai ir priemonės.

5.1.15 Komitetas palankiai vertina Komisijos iniciatyvą modernizuoti valstybės valdymo institucijas įsteigiant „**kontaktinius centrus**“ ir gali tik pritarti besiplečiančiam valstybinių institucijų bendradarbiavimui tarpvalstybiniais klausimais. Toks bendradarbiavimas turi būti plėtojamas ir tose politikos srityse, kuriose šipareigojimų laikymasis yra labai svarbus.

5.1.16 EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą pagerinti bendrosios rinkos valdymą pasinaudojant glaudesniu administraciniu bendradarbiavimu ir vystant Vidaus rinkos informacijos sistemą (VRI).

5.1.17 Vidaus rinkos informacijos sistema yra pagrindinė techninė nacionalinių valdžios institucijų bendradarbiavimo priemonė ir gali užtikrinti bendrosios rinkos vartotojų sąveiką.

5.1.18 EESRK mano, kad VRI sistema gali atlikti lemiamą vaidmenį pertvarkant administracinį bendradarbiavimą vidaus rinkoje ir užtikrinant, kad jis atitiktų piliečių, įmonių ir pilietinės visuomenės organizacijų, kurioms ateityje gali tekti tam tikras vaidmuo kuriant ir valdant tą sistemą, poreikius bei lūkesčius.

2012 m. vasario 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON